



Framtiden i våre hender  
Rapport desember — 2019

# Forbruket flater ut – men er langt fra bærekraftig

Utviklingen av forbruksvarer  
i Norge i perioden 1989-2018

Av Liv Thoring

Tittel: Forbruket flater ut – men er langt fra bærekraftig  
Utviklingen av forbruksvarer i Norge i perioden 1989-2018

Forfatter: Liv Thoring

Utgitt 2019

Utgiver: Framtiden i våre hender, Mariboegate 8, 0183 Oslo

Ansvarlig redaktør: Anja Bakken Riise

Faglig kvalitetssikrer: Sigurd Jorde

Forsidefoto: iStockphoto

*Det oppfordres til å sitere og bruke opplysninger fra denne rapporten. Framtiden i våre hender oppgis som kilde.*

## INNHold

1 – SAMMENDRAG .....	3
Hva vi har funnet i statistikken .....	4
Så mye vil vi i gjennomsnitt forbruke hele livet.....	5
2 – INNLEDNING OG BAKGRUNN.....	6
Samlet forbruk per person .....	6
Dette bruker nordmenn pengene sine på.....	8
3 –SVENSKENES KJØPEKRAFT LAVERE ENN KARI OG OLAS .....	9
4 – KLIMAGASSUTSLIPP FRA FORBRUK OG NORGES.....	10
NASJONALE KLIMAMÅL .....	10
5 – KILDER OG METODE .....	12
6 – NETTOIMPORTEN AV KLÆR MER ENN DOBLET PÅ 30 ÅR.....	15
Nesten 1,2 tonn klær per person.....	15
Dobbelt så mye klær til nesten samme pris.....	17
7 – NESTEN EN FIREDOBLING AV MØBELIMPORTEN .....	18
5 tonn møbler per person gjennom livet .....	19
8 – VI KJØPER FÆRRE MEN DYRERE SKO.....	20
9 – 65 KILO VESKER OG KOFFERTER PER FAMILIE PÅ TI ÅR.....	22
10 – MANGE KJØPER NY MOBIL HVERT ÅR .....	24
En million mobiler ødelagt.....	25
Nye produkter.....	25
Swap og Svitsj og fortsatt høyt forbruk .....	26
36 mobiler gjennom livet .....	28
11 – SAMLET IMPORT AV TV-APPARATER HAR ØKT 38 .....	29
GANGER .....	29
12 – ÅTTE-DOBLING AV VERDIEN PÅ NETTOIMPORTERTE.....	32
BILER.....	32
13 – DOBBELT SÅ MYE KOSMETIKK/HUD- OG .....	35
HÅRPLEIEPRODUKTER PER PERSON .....	35
14 – 65 ANORAKKER I LØPET AV LIVET .....	37
15 – SALGET AV SYKLER FALLER MEN EL-SYKLER ØKER.....	38
16 – OPPSUMMERING .....	39
VEDLEGG 1 – Nordmenns netthandel, grensehandel og kjøp .....	40
ved utenlandsreiser .....	40

## 1 – SAMMENDRAG

Kari og Ola har fått bedre råd, og vi kjøper mye mer i dag enn for 30 år siden. I denne rapporten har vi samlet statistikk over import av et utvalg forbruksvarer til Norge i perioden 1989 til 2018. Importen har økt kraftig både i antall og verdi.

Gjennomsnittlig konsum per person har i perioden økt fra 148 000 kroner per år i 1990 til 277 000 kroner per år i 2018, målt i 2018-kroner. Det er nesten en dobling på 30 år. Mye av denne økte kjøpekraften har vi brukt til å anskaffe flere forbruksartikler.

### **Rapporten tar opp to interessante utviklingstrekk:**

- Selv om veksten de siste 30 år er kraftig, har den de siste fem-ti årene flatet ut – målt i *antall og vekt*, og for noen varer gått litt ned. Men vi ligger fortsatt på et høyt forbruksnivå av varer. *Verdien* av importen har derimot fortsatt å øke. Vi kjøper med andre ord dyrere varer. Unntaket er klær som er nesten halvert i pris.
- Vi har benyttet Statistisk Sentralbyrås importstatistikk, for å se utviklingen over tid. Denne statistikken dekker imidlertid ikke *hele* forbruket, fordi *deler av netthandelen fra utenlandske butikker*, samt det vi handler på ferieturer i utlandet og ved grensehandel kommer i tillegg. Til sammen utgjorde dette ifølge Virke ca. 11 prosent av vårt totale varekjøp i 2018.

### **I rapporten gjør vi to grep som belyser størrelsen på det norske forbruket:**

Ved å hente ut statistikk for *vekten* av importen, ikke bare *antall*, får vi et bedre tall på ressursomfanget av importen. Deretter, når vi ganger importen for 2018 med forventet levealder, får vi et bilde på hva dagens forbruk vil bety, hvis det fortsetter et helt liv: For eksempel over fem tonn møbler, 65 anorakker og 36 mobiltelefoner per person.

Funnene i denne rapporten må sees i sammenheng med Norges nasjonale og internasjonale klimamål. Norge har forpliktet seg til å begrense global oppvarming til godt under 2 grader. Det høye forbruket som beskrives i denne statistikken, er ikke bærekraftig i lys av Norges internasjonale klimaforpliktelser. Klimaavtrykket av importvarene føres i dag ikke i Norges klimastatistikk, men kommer i tillegg.

## Hva vi har funnet i statistikken

Rapporten viser hva forbruksøkningen innebærer i antall og verdi for forskjellige forbruksartikler, og vi går nærmere inn på forbruket av:

**Klær:** Vi kjøpte nesten dobbelt så mye klær i 2018 som i 1989, til nesten samme pris. Mengden importerte klær per person har ifølge Statistisk sentralbyrås importstatistikk gått litt ned siden toppåret 2011, og antall klesplagg per person synes å ha stabilisert seg de senere årene på rundt 30 - 35 nye plagg per person i året ifølge importstatistikken. Totalt gjennom hele livet forbruker vi ca. 1.160 kg nye klær. I tillegg kommer klær vi handlet på nettet fra utlandet, og de vi kjøpte på utenlandsreiser og ved grensehandel. Det spesielle med klær, er at prisen har beveget seg svært lite siden 1989.

**Anorakker:** Vi er glade i å være ute i naturen her i landet, og turutstyr er et viktig forbruksmarked. Veksten i antall anorakker vi kjøper var enorm helt fram til 2013. Kari og Ola har kjøpt ny anorakk 8 ganger de ti siste årene – altså ny anorakk nesten hvert år. Det betyr at en familie på fire i gjennomsnitt har kjøpt 32 nye anorakker de ti siste årene. Det kommer i tillegg til alle andre ytterjakker til sommer, høst, vinter og vår.

**Møbler:** Vi kjøpte 3,6 ganger så mye møbler målt i kilo per person i 2018 som i 1989. Veksten var kraftig fram til 2007, og har stabilisert seg i årene siden det. Omgjort til 2018-kroner brukte vi ca. 3 ganger så mye penger på møbler i 2018 som i 1989. Kurven for vekst i mengde møbler har de senere år nesten flatet ut, mens kurven for pris har fortsatt å øke ganske betydelig i samme periode.

**Sko og vesker:** Mengden fottøy og vesker/kofferter hadde en betydelig økning fram til 2007, men har for et par unntak blitt redusert de senere årene. *Verdien* av både sko og vesker har imidlertid økt. Når det er sagt, har en familie på fire anskaffet hele 65 kilo vesker og kofferter de ti siste årene.

**Mobiltelefoner:** Når det gjelder mobiler målt i antall per person, så har den kraftige veksten siden 1989 stabilisert seg de senere årene – riktignok på et svært høyt nivå. Det som kommer tydelig fram er at vi bruker stadig mer penger på anskaffelse av mobiler og veksten i pengeforbruk til mobil er kraftig de senere årene. Mange anskaffer ny mobil hvert år.

**TV-apparater:** For TV-apparater økte veksten i antall importerte apparater 38 ganger fra 1989 og fram til 2018. Økningen var særlig stor i perioden 2005 til 2008, da salget av flatskjermer virkelig tok av. I løpet av de ti siste årene har Norge netto-importert 10,5 millioner flatskjermer. Denne undersøkelsen viser at norske husstander i gjennomsnitt har kjøpt 4,6 nye flatskjermer de ti siste årene. Det betyr at mange flatskjermer har blitt kassert eller støver ned i en bod.

**Biler:** Antall biler per husholdning har økt jevnt i hele perioden, til 1,14 biler per husholdning. Med unntak av årene 2008 og 2009, har økningen vært kraftig. Veksten i anskaffelse av ny bil per person har stabilisert seg de senere årene. Men vi bruker stadig mere penger på ny bil og denne veksten har vært kraftig. Gjennomsnittlig bruker vi over 9 ganger så mye penger til anskaffelse av bil i dag som i 1989 – selv om verdien omgjøres til 2018-kroner.

**Kosmetikk, hud- og hårpleie:** I 1989 brukte hver av oss i snitt 5 kilo kosmetikk, hud og hårpleie. I 2018 brukte vi nesten 12 kilo. For en familie på fire blir det ca. 47 kilo i året.

## Så mye vil vi i gjennomsnitt forbruke hele livet

I tabell 1 under, illustreres forbruket enten i antall eller kilo for varegruppene klær, møbler, vesker/kofferter, TV-apparater, hud/hårprodukter samt anorakker, – som en person født i 2018 i gjennomsnitt vil forbruke, hvis vi fortsetter å ha det samme forbruket som i 2018 og oppnår gjennomsnittlig levealder i 2018 som var 82,75 år.<sup>1</sup> Dette er gjennomsnittstall, og det kan virke enormt at tallene faktisk viser at hver og en av oss vil forbruke over fem tonn møbler og 65 anorakker gjennom livet eller 36 mobiltelefoner og 14 TV-apparater. Men importtallene er klare.

<b>Tabell 1</b>		
<b>Varegruppe</b>	<b>Nettoimport 2018 per person</b>	<b>Hele livet per person ved oppnådd gj.sn. levealder 2018</b>
	<b>Kilo</b>	<b>Kilo</b>
Møbler	64,9 kg	5 371 kg
Klær	14,0 kg	1 157 kg
Hud- og hårprodukter	11,7 kg	965 kg
Sko og støvler	3,4 kg	280 kg
Vesker og kofferter	1,52 kg	126 kg
Antall		
Anorakker	0,79stk.	65 stk.
Mobiltelefoner	0,44 stk.	36 stk.
TV-apparater	0,17 stk.	14 stk.

I kapitlene under behandler vi nærmere utviklingen i forbruket av de forskjellige produktgruppene både på nasjonalt nivå og gjennomsnittet for den enkelte innbygger i perioden 1989-2018.

<sup>1</sup> <http://www.ssb.no/dode>

## 2 - INNLEDNING OG BAKGRUNN

### Samlet forbruk per person

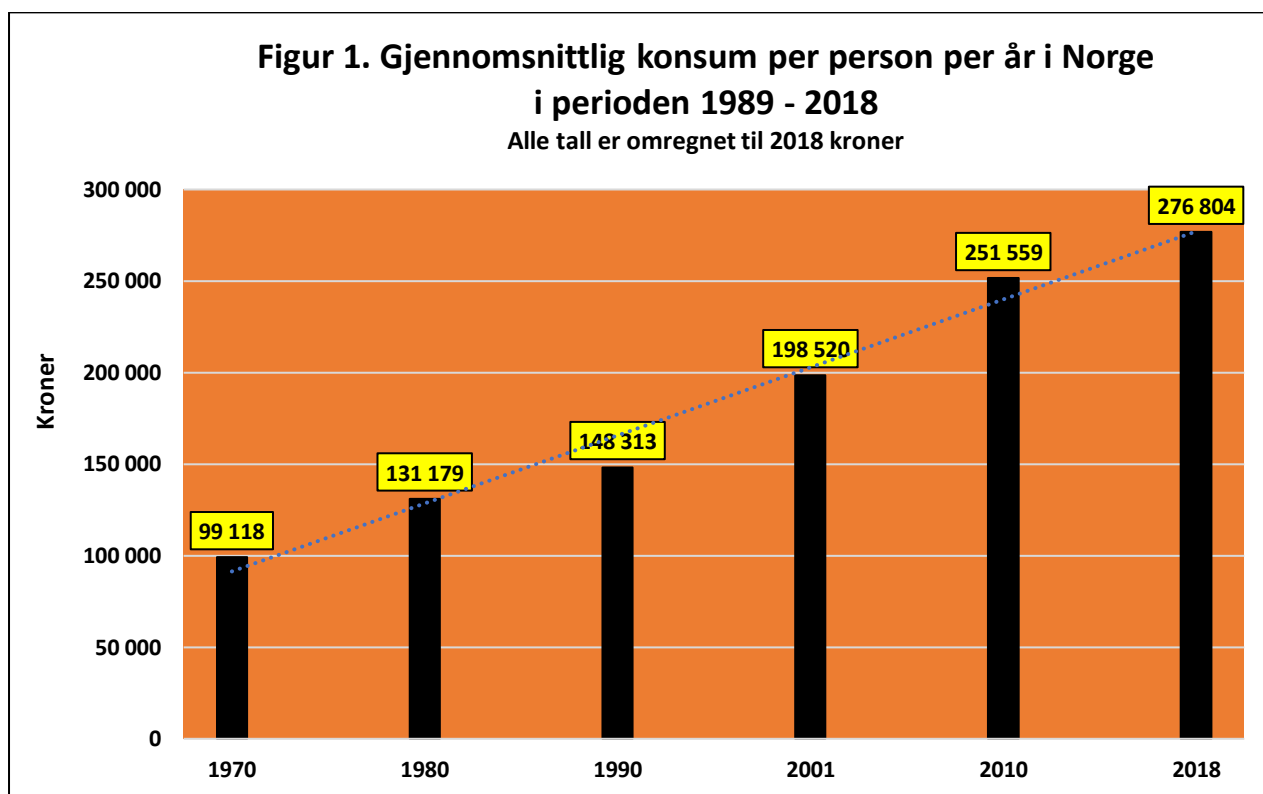
Vi har økt vårt årlige forbruk nesten 3 ganger siden 1970 og nesten doblet det siden 1990.

Hvor mye dette i gjennomsnitt representerer i kroner per person, viser vi i tabell 2 under. Forbruket vises både i gjeldende kroner for det anliggende år og dette beløpet omregnet til kroneverdien i 2018.<sup>2</sup>

Som tabell 2 under viser, var det gjennomsnittlige totalforbruket per person her i landet i 1970 på 11 704 kroner i året. Omregnet til dagens kroneverdi, tilsvarer det et årsforbruk på 99 118 kroner. I 2018 var gjennomsnittlig årsforbruk per person 276 804 kroner.

<b>Tabell 2. Forbruk i kroner per person i Norge</b>						
<b>År</b>	<b>1970</b>	<b>1980</b>	<b>1990</b>	<b>2001</b>	<b>2010</b>	<b>2018</b>
Gj.sn.konsum per husholdning i kr.	34 868	92 987	198 090	326 694	478 306	600 665
Personer per privathusholdning	2,98	2,68	2,42	2,30	2,24	2,17
Gj.sn.konsum per person i kr.	11 704	34 731	81 955	142 297	213 732	276 804
<b>Gj.sn. Konsum per person omregnet til 2018 kroner</b>	<b>99 118</b>	<b>131 179</b>	<b>148 313</b>	<b>198 520</b>	<b>251 559</b>	<b>276 804</b>

<sup>2</sup> <https://www.ssb.no/kpi>



Økningen i volum av varer slik det framkommer i SSBs detaljomsetningsindeks har fortsatt inn i 2019. Fra september 2018 til september 2019 økte volumet med 0,8 prosent. For verdien av varehandelen ser vi en større økning på 1,8 prosent. Postordre og handel via Internett hadde en økning på 4,9 prosent i samme periode.<sup>3</sup>

Økningen i konsum skyldes både lønnsvekst, høy kvinnelig deltakelse i yrkeslivet, og lav rente. Men vi ser også at veksten i det norske folks forbrukslån er høy og var på 10 prosent i 2018,<sup>4</sup> og vi har totalt 170 milliarder kroner i forbrukslån med høy rente – etter at de nye innrapporteringsreglene ble satt i verk.<sup>5</sup> Nordmenns samlede forbrukslån (inkludert kredittkortgjeld) har økt fra 39 milliarder kroner i 2008, ifølge Finanstilsynet.<sup>6</sup> Før kunne man ha en rekke slike forbrukslån i forskjellige banker, men i 2019 kom det et nytt regelverk for forbrukslån.<sup>7</sup> Det er derfor grunn til å anta at økningen blir lavere i årene som kommer.

<sup>3</sup> <https://www.ssb.no/doj>

<sup>4</sup> <https://www.finanstilsynet.no/nyhetsarkiv/pressemeldinger/2019/god-inntjening-i-norske-banker-i-2018-svakere-avkastning-i-pensjonsinnretningene/>

<sup>5</sup> <https://e24.no/privatoekonomi/i/g7KgLA/ny-sjokkfasit-om-forbrukslaan-fant-53-skjulte-milliarder>

<sup>6</sup> <https://www.nettavisen.no/forbruksl%C3%A5n/okonomiske-problemer/>

<sup>7</sup> <https://www.nrk.no/norge/slik-bli-de-nye-reglene-for-forbrukslan-1.14426111>

Bankene skal blant annet ikke yte forbrukslån dersom kunden ikke har tilstrekkelig betjeningsevne til å tåle en renteøkning på 5 prosentpoeng på samlet gjeld, og forbrukslån som tas opp skal nedbetales hver måned, over maksimalt fem år.



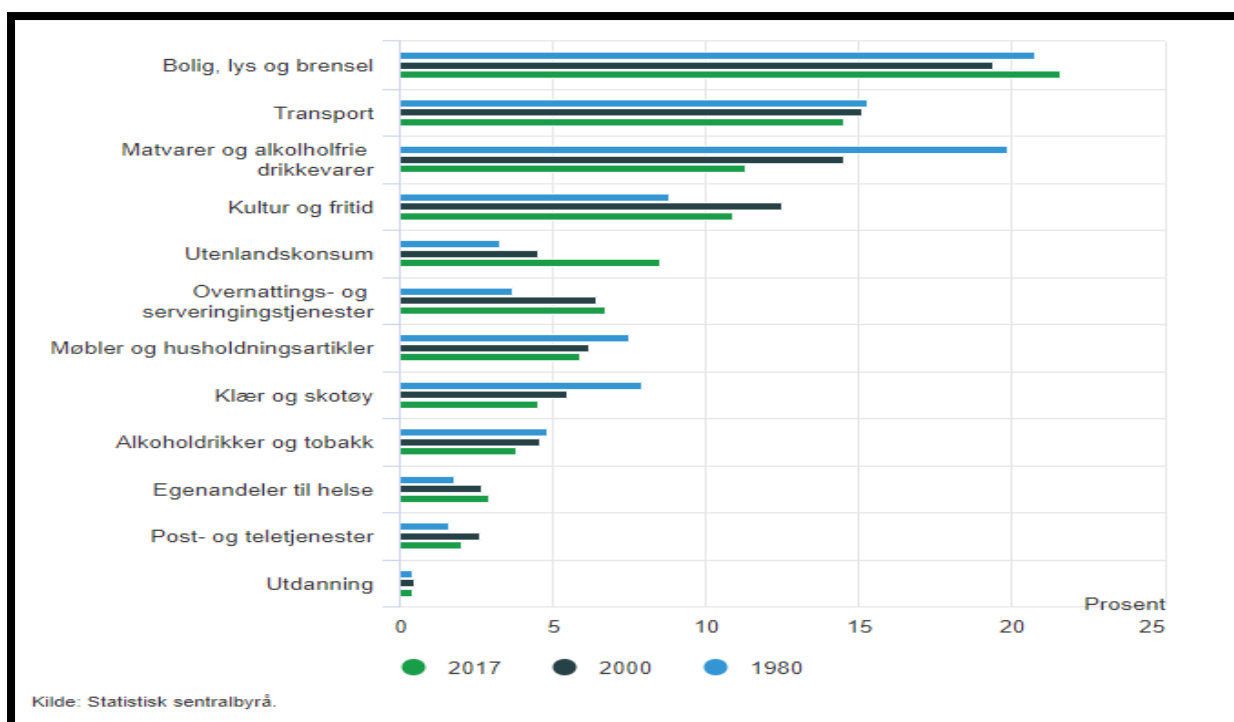
## Dette bruker nordmenn pengene sine på

I figur 2 under har vi gjengitt Statistisk Sentralbyrås (SSB) oversikt over nasjonalregnskapet<sup>8</sup> som viser hva du og jeg bruker pengene våre på. Vi ser at den største utgiftsposten er bolig, og slik har det vært i alle årene siden 1980, og vi bruker en større andel på bolig i dag enn i år 2000. Transport kommer som en god nummer to, men vi bruker ikke særlig større andel av inntekten i dag sammenliknet med 1980, selv om vi reiser betydelig lengre nå.<sup>9</sup>

Det som særlig utpeker seg, er at vi i dag bruker en betydelig mindre andel av vår inntekt på mat og klær enn vi gjorde i 1980. Kultur og fritid bruker vi mer på. Likeså betydelig mer på utenlandskonsum, samt en del mer på overnattinger og serveringstjenester sammenliknet med 1980.

For de fleste forbruksvarer har vi hatt en formidabel økning i forbruket i perioden 1989-2017, og det er det denne rapporten omhandler. Det SSBs figur under viser, er imidlertid at for både klær og skotøy, samt møbler og husholdningsartikler, bruker vi langt lavere andel av vår inntekt i dag på disse forbruksartiklene enn vi gjorde i 1980.

**Figur 2. Dette bruker nordmenn pengene sine på**



Kilde: <https://www.ssb.no/nasjonalregnskap-og-konjunkturer/artikler-og-publikasjoner/dette-bruker-nordmenn-penger-pa>

<sup>8</sup> SSB: <https://www.ssb.no/nasjonalregnskap-og-konjunkturer/artikler-og-publikasjoner/dette-bruker-nordmenn-penger-pa>

<sup>9</sup> Framtiden i våre hender: [https://www.framtiden.no/aktuelle-rapporter/830-sa-langt-reiser-vi-i-lopet-av-livet/file.html#tabell\\_5](https://www.framtiden.no/aktuelle-rapporter/830-sa-langt-reiser-vi-i-lopet-av-livet/file.html#tabell_5).

### 3 –SVENSKENES KJØPEKRAFT LAVERE ENN KARI OG OLAS

Gjennomsnittlig konsum per person i Norge var i 2018 ca. 277.000 norske kroner (figur 1). Til sammenlikning var gjennomsnittlig konsum i Sverige per innbygger i 2018 på 206 000 svenske kroner.<sup>10</sup> Det tilsvarer 192.795 norske kroner,<sup>11</sup> og betyr at Kari og Ola i gjennomsnitt konsumerte for 84 205 norske kroner mer enn svenskene. Svenske forbrukere hadde med det 69,6 prosent av konsumet norske forbrukere hadde – eller bare om lag to tredjedeler.

Denne sammenlikningen viser *nominelt konsum per person i 2018*. Vi må også ta hensyn til at prisnivået i de to land er forskjellig. For å få fram forskjellen i *reelt konsum*, må vi derfor se på *verdien* av det beløpet man har å konsumere for. Det vil si vi må korrigere for prisen på varer og tjenester. Ved en prisindeks der gjennomsnittet i EU er 100, ligger Norge på 155 og Sverige på 127.<sup>12</sup> Det vil si Sverige har et prisnivå som ligger på 82 prosent av det Norge har, og den reelle kjøpekraften i Sverige blir dermed på 235 301 norske kroner. Korrigert for prisnivå, har vi derfor her i landet 15 prosent høyere kjøpekraft enn i Sverige.

Svenskene bruker en høyere prosentandel på bolig og mat enn oss. Til gjengjeld bruker vi en høyere andel på transport enn dem.

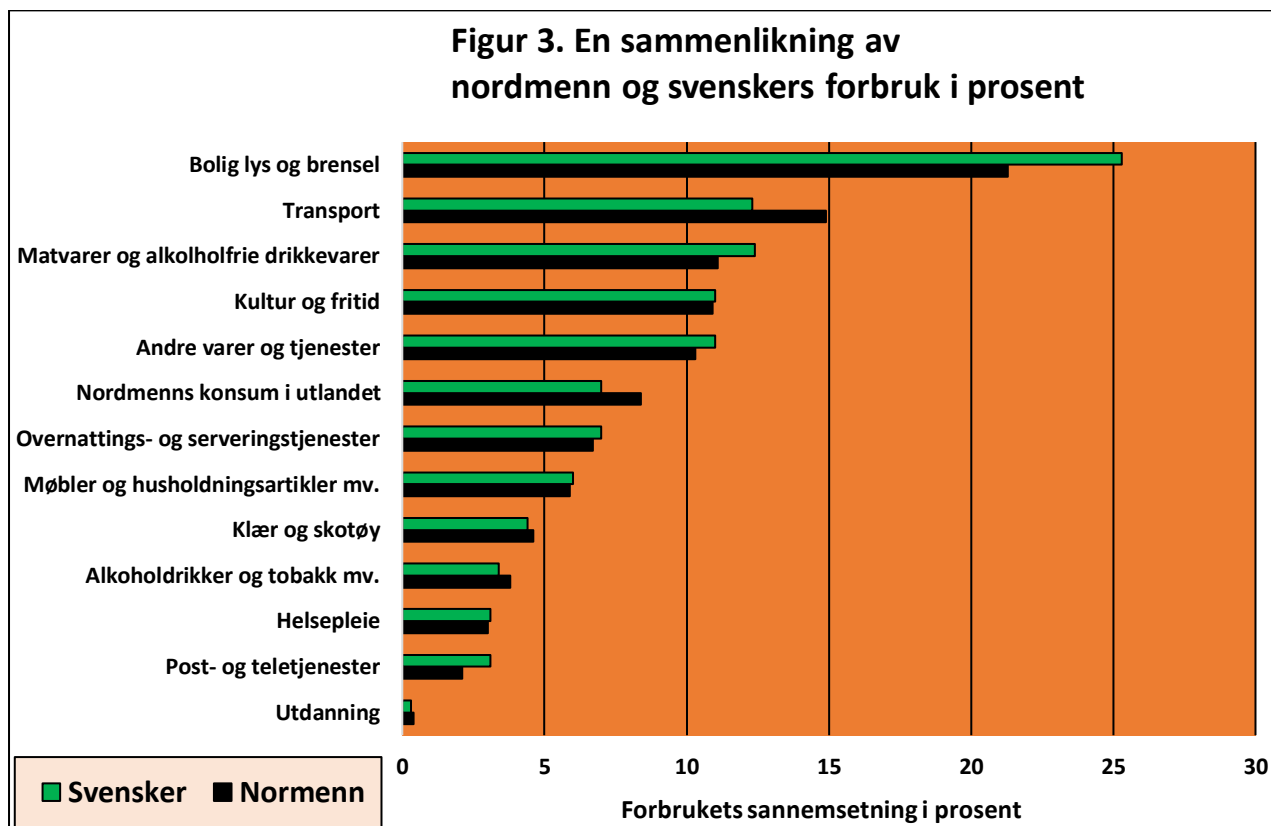
I figur 3 under, viser vi prosentandelen av nordmenn og svenskere konsum fordelt på forskjellige utgifter som: bolig, reiser, mat også videre. De nyeste data for begge land er fra 2017. Vi ser at svenskene bruker en større andel av sitt konsum på å bo enn oss og litt større andel på mat, men mindre på reiser.

---

<sup>10</sup> Sveriges Ekonomi, Statistisk perspektiv SCB-Indikatorer, nr. 3 september 2019, s. 6.  
[https://www.scb.se/contentassets/a89e82ed31334ba8a874d43102b4d767/nr0001\\_2019k02\\_ti\\_a28ti1903.pdf](https://www.scb.se/contentassets/a89e82ed31334ba8a874d43102b4d767/nr0001_2019k02_ti_a28ti1903.pdf)

<sup>11</sup> Valutakalkulator <https://www.norges-bank.no/tema/Statistikk/Valutakurser/?tab=currency&id=SEK>

<sup>12</sup> Statistisk Sentralbyrå <https://www.ssb.no/priser-og-prisindekser/statistikker/pppvare>



Kilder: SSB - Statistisk Sentralbyrå ved Kristine Erstad Vegard, Seksjon for nasjonalregnskap, og SCB - Statistiska centralbyrån ved Maria Wiberg, Avdelning för nationalräkenskaper

## 4 - KLIMAGASSUTSLIPP FRA FORBRUK OG NORGES NASJONALE KLIMAMÅL

I starten av dette kapittelet så vi at Kari og Ola har nesten doblet sin inntekt – siden 1990, og denne rapporten viser at vi har hatt en stor økning i forbruk av importerte varer. Et høyt forbruk genererer mye klimagasser. Men klimagassutslippene ved produksjonen av alle disse importerte varene og deler av transporten blir ikke inkludert i våre nasjonale klimagassutslipp, fordi varene produseres i andre land.

Det er to hoved-metoder for å beregne et klimafotavtrykk: Det *geografiske perspektivet* og *forbrukerperspektivet*.

Det *offisielle* norske klimaregnskapet er beregnet uti fra det *geografiske perspektivet*. Når klimaavtrykket beregnes på denne måten, omfatter det kun utslipp som slippes ut i et land eller et geografisk område. Dette betyr at utslipp knyttet til produksjonen av: forbruksvarer, mat, dyrefôr og annet som importeres fra andre land, eller norsk næringsvirksomhet og norske personers aktivitet i utlandet samt flyreiser utenfor landets grenser, ikke inkluderes i beregningene.

Territoriale klimadata benyttes i dag for land og industri, for å sette klimamål og inngå i internasjonale klimaavtaler – som Kyotoforpliktelsene i FN.<sup>13</sup> Når vi fordeler det totale, *offisielle* norske klimaregnskapet på hver innbygger her i landet, var gjennomsnittlige utslipp per person i 2018 på **9,93 tonn CO<sub>2</sub>-ekvivalenter**<sup>14</sup> eller **ca. 10 tonn CO<sub>2</sub>e**.<sup>15</sup> Men i dette offisielle, norske tallet er kun utslipp innenfor norsk territorium inkludert.

Dette geografiske perspektivet på klimagassutslipp synliggjør altså ikke hver enkelt persons *hele* klimapåvirkning, og det viser ikke utslipp knyttet til produksjonen av forbruksvarer som i alt vesentlig skjer i andre land, heller ikke utslipp knyttet til transporten av disse fram til egen grense. Når vi ser klimagassutslippene fra et *forbrukerperspektiv* og inkluderer *hele* vårt personlige forbruk – slik nettstedet Ducky gjør,<sup>16</sup> er gjennomsnittlige utslipp per person i Norge per år **13,65 tonn CO<sub>2</sub>e – eller ca. 14 tonn CO<sub>2</sub>e**.<sup>17</sup>

Norge har lovfestet gjennom *Klimaloven*<sup>18</sup> å redusere klimagassutslippene med 40 prosent innen 2030 i forhold til utslippene i 1990. For 2050 skal klimagassene reduseres med 80 til 95 prosent. Det betyr at gjennomsnittlige utslipp per person skal ned til et sted mellom 1 og 3 tonn CO<sub>2</sub>e per år. Vi har en formidabel jobb å gjøre, for siden 1990 viser den offisielle statistikken at Norge (innenfor landets grenser) har økt de samlede utslippene med 3,4 prosent.<sup>19</sup> I tillegg kommer alle utslipp nordmenn bidrar til utenfor Norge.

Selv om Kari og Olas kjøp av forbruksvarer har stabilisert seg og gått litt ned de seneste årene, har vi sammenliknet med 1989 mangedoblet forbruket av en rekke forbruksartikler. Vi må derfor redusere kraftig de nærmeste årene, hvis vi skal klare å redusere de *reelle* klimagassutslippene hver av oss bidrar med.

---

<sup>13</sup> Kyoto-protokollen fra 1997, er et tillegg til FNs rammekonvensjon om klimaendringer. Kyotoavtalen, er en juridisk bindende avtale som setter tallfestede og tidsbestemte forpliktelser for hvor mye klimagassutslipp industrilandene må kutte, og til sammen har 191 land og EU ratifisert avtalen. I 2015 fikk vi Parisavtalen. Wikipedia <https://no.wikipedia.org/wiki/Klimakonvensjonen>  
Miljøstatus <https://www.miljostatus.no/tema/klima/internasional-klimapolitikk/kyotoprotokollen/>

<sup>14</sup> CO<sub>2</sub>-ekvivalent (forkortet CO<sub>2</sub>e) er en enhet som brukes i klimagassregnskap. Enheten tilsvarer den effekten en gitt mengde (som regel et tonn) CO<sub>2</sub> har på den globale oppvarmingen over en gitt tidsperiode (som regel 100 år). De øvrige drivhusgassene har et sterkere oppvarmingspotensiale (GWP-verdi) enn CO<sub>2</sub>, og utslipp av disse gassene omregnes derfor til CO<sub>2</sub>-ekvivalenter i henhold til deres GWP-verdier.

<sup>15</sup> SSB <https://www.ssb.no/klimagassn/> Totalt 52,9 mill. tonn CO<sub>2</sub>-ekvivalenter fra norsk territorium.  
SSB <https://www.ssb.no/befolkning/statistikker/folkemengde/aar-per-1-januar>  
Per 1. januar 2019 var det 5 328 212 innbyggere her i landet. Det tilsier 9,93 tonn per person.

<sup>16</sup> Ducky <https://www.ducky.eco/>

<sup>17</sup> Ducky <https://www.ducky.eco/>

<sup>18</sup> Lovdata <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2017-06-16-60>

<sup>19</sup> Statistisk sentralbyrå <https://www.ssb.no/klimagassn/>

## 5 – KILDER OG METODE

Framtiden i våre hender har i flere år analysert forbruk basert på SSBs importsstatistikk. I denne rapporten har vi i tillegg gått nærmere inn på tall som ikke dekkes av SSB, nemlig en del av netthandelen fra utenlandske butikker, grensehandel og kjøp på utenlandsreiser.

Rapporten beskriver utviklingen i forbruksnivået og forbruksmønsteret, slik det framkommer i hovedsak av Statistisk Sentralbyrås (SSB) statistikk over import og eksport av varer.<sup>20</sup> Tallene for de fleste varer viser nettoimport, og vi forutsetter at lagerbeholdningene holder seg noenlunde konstante fra år til år.

Tallene i denne rapporten kan avvike noe fra bransjens egne salgstall i Norge, fordi importtallene inkluderer noen av varene som kjøpes via utenlandske nettsider. I tillegg fanger ikke SSBs tall opp eventuelle lagerbeholdninger: varer importert ett år, selges noen ganger et annet år.

Vi har imidlertid nyttet samme metode for alle år, slik at sammenlikningsgrunnlaget i utgangspunktet skulle være det samme. Men det er tre faktorer som har økt de senere år, og som ikke er inkludert i vår hovedkilde, SSBs importstatistikk. Det er utenlandsk netthandel under 1000 kroner og noen kjøp over denne salgssummen,<sup>21</sup> samt kjøp på feriereiser i utlandet og grensehandel.

Virke ved Knut Erik Rekdal, opplyser at Norsk detaljhandel i butikk utgjorde 85 prosent av totalomsetningen av varer i 2018. De resterende 15 prosent var ifølge deres beregninger: grensehandel og handel ved utenlandsreiser – til sammen 7 prosent samt netthandel 8 prosent. Av de 8 prosentene netthandel, utgjorde utenlandske butikker 36 prosent og norske butikker 64 prosent. Det vil si netthandel fra utenlandske butikker utgjorde ifølge Virke 2,9 prosent av total varehandel i 2018.<sup>22</sup> Nærmere bestemt handlet vi ifølge Virke varer for 15,7 milliarder i utenlandske nettbutikker.<sup>23</sup>

Det er verdt å merke seg at handel i utenlandske nettbutikker økte betydelig i perioden 2012-2018, etter at avgiftsfritak for varer under 350 kroner ble innført i 2012. Det blir interessant å se hvordan dette utvikler seg når avgiftsfri netthandel under 350 kroner fjernes fra 1/1-2020, og man igjen må betale moms på alle småkjøp.<sup>24</sup> Det er for varer under 350 kroner at den utenlandske netthandelen har økt mest. Til gjengjeld foreslår Regjeringen i statsbudsjettet for 2020 å heve den tollfrie grensen til 3000 kroner ved kjøp i utenlandske nettbutikker, noe den norske handelsnæringen er svært kritiske til, fordi det forventes en

---

<sup>20</sup> Databasen skiller ikke på hva som går til offentlig og privat forbruk. Dette er gjeldende for alle år. Poenget vårt er først og fremst å vise utviklingen.

<sup>21</sup> SSB ved Øyvind Hagen, Seniorrådgiver i Seksjon for Utenrikshandel, Avdeling for priser, finans- og utenriksstatistikk - sier: SSBs importstatistikk inkluderer varesendinger med en verdi over 1.000 kroner. Sendinger med lavere verdi tas ikke med. Når det gjelder samlefortolling holdes dette også utenfor statistikken, selv om verdien er over 1.000 kr. Foretak som søker om samlefortolling, må være et selvstendig eller uavhengig transportselskap som står for innførsel og deklarasjon av sendinger til private mottakere.

<sup>22</sup> Kilde: Virke, Se vedlegg 1, side 35.

<sup>23</sup> Kilde: Virke, Se vedlegg 1, side 35.

<sup>24</sup> Forbrukerrådet til Aftenposten <https://www.aftenposten.no/familieogoppvekst/i-2020-fjernes-350-kronersgrensen-Slik-pavirker-det-deg-12572b.html>

økning i netthandelen fra utenlandske nettbutikker, selv om alle i dette forslaget må betale moms.<sup>25</sup> De største varegruppene som handles på nettet i utlandet er elektronikk, klær, sportsutstyr samt bil- og motorsykkeldeler.<sup>26</sup>

Vi handler betydelig mer fra norske nettbutikker sammenliknet med utenlandske ifølge Virkes beregninger. Siden norske nettbutikker er inkludert i SSBs tall – som vi har benyttet i våre beregninger, har netthandel fra utlandet relativt beskjeden betydning i 2018.

Når det er sagt, må vi nevne at det er flere enn Virke som registrerer norsk netthandel – heriblant: SSB, Dibs, PostNord og Norges Bank. Vi har sett nærmere på de tre første, og de oppgir forskjellige tall for total netthandel i Norge i 2017. SSB oppgir at vi nett-handlet varer fra utlandet for 22 milliarder kroner, og at 19 milliarder av dette var varer under 350 kroner.<sup>27</sup> Dibs oppgir varehandelen til 32,6 milliarder og PostNord 45,7 milliarder.<sup>28</sup>

Virke inkluderer ikke mva. i sine tall. Dibs og PostNord inkluderer *både* norsk og utenlandsk netthandel. Dette kan forklare noe av forskjellene i tallene.<sup>29</sup> De ulike aktørene nytter dermed ulike målemetoder. Vi har derfor ikke sammenlignbar netthandelsstatistikk. Det som også er felles for SSB, Dibs og PostNord, er at de ikke måler hvor stor *andel av total handel* med forbruksvarer – den utenlandske netthandelen utgjør sammenliknet med grensehandel og kjøp på feriereiser, på den måten Virke gjør i sine beregninger. Vi har derfor valgt å ta utgangspunkt i Virkes beregninger her, og i tillegg samkjøre dette med SSBs beregninger for netthandel fra utlandet.

Virke har beregnet at 2,9 prosent av varekjøpet i 2018 kom fra utenlandsk netthandel. Siden Virke har et litt lavt anslag i kroner for slik netthandel sammenliknet med SSB, oppjusterer vi dette til 3,5 prosent. Da er det i tillegg tatt hensyn til at noe av netthandelen fra utlandet er inkludert i importstatistikken og dermed er med i tallgrunlaget for våre beregninger.

Totalt vil vi derfor anslå at 11 prosent av vårt varekjøp i 2018 ikke er inkludert i våre beregninger i denne rapporten. De fleste varer vil derfor mest sannsynlig ha noe høyere forbruk enn våre beregninger her viser. Det gjelder særlig for elektronikk, sko, klær, vesker og kosmetikk. For biler antar vi imidlertid at dette er produkter som er inkludert i SSBs importstatistikk, slik at våre beregninger her viser reelt forbruksnivå.

Netthandel er et relativt nytt fenomen, mens derimot grensehandel og kjøp på utenlandsferier har vi drevet med i mange år. Virke har ikke eldre tall for hvor mye vi kjøpte

---

<sup>25</sup> <https://www.nrk.no/norge/forslaget-om-a-heve-tollfrigrensa-til-3000-kroner-blir-staende -tross-massiv-kritikk-1.14732372>

<sup>26</sup> Kilde: Virke, Se vedlegg 2, side 31.

<sup>27</sup> Kilde: <https://www.ssb.no/nasjonalregnskap-og-konjunkturer/artikler-og-publikasjoner/okt-netthandel-med-utlandet>

<sup>28</sup> Kilde: <https://no.ehandel.com/artikler/em-hvor-mye-handler-nordmenn-pa-nett-em-ssb-21-milliarder-postnord-45-7-milliarder-dibs-32-6-milliarder/436190>

PostNord: «E-handel i Norden 2017»

<https://www.nettpilot.no/wp-content/uploads/2015/09/e-handel-i-norden-2017-postnord.pdf>

Dibs': Norsk E-handel Rapport 2017

[http://info.dibs.no/hubfs/Norsk%20e-handel%202017/NO\\_DIBS\\_single\\_page\\_300.pdf?hsCtaTracking=1094cab0-66e9-4fca-a09f-0423184e34db%7C1f3a4070-c977-4ee0-963c-745a23eec08e](http://info.dibs.no/hubfs/Norsk%20e-handel%202017/NO_DIBS_single_page_300.pdf?hsCtaTracking=1094cab0-66e9-4fca-a09f-0423184e34db%7C1f3a4070-c977-4ee0-963c-745a23eec08e)

Dibs oppgir at netthandelen grovt fordeler seg som følger: Reiser: 50%, tjenester: 19% og varer 31%, og at varehandelen via norske og utenlandske nettbutikker samlet økte med 21% fra 2016 til 2017. Og at norske nettbutikker står for den største andelen.

<sup>29</sup> Kilde: Knut Erik Rekdal, senioranalytiker innen varehandel i Virke.

på reiser, men det er grunn til å anta at slike varekjøp utgjør en større andel i dag enn tidligere år, fordi vi reiser stadig mer.

For det generelle forbruksnivået har vi beregninger tilbake til 1970 og fram til 2018, brutt ned på personnivå. Vi går så nærmere inn på utviklingen i forbruket av ulike varer i perioden 1989-2018, og viser endringene på nasjonalt nivå, men også på personnivå for utvalgte produkter. Det er benyttet henholdsvis vekt, antall og verdi i beregningene. Variasjoner i måleenhet er avhengig av hvilket produkt som måles og hva som faktisk finnes i databasen. Numrene på databasene framkommer under hver tabell og figur. For antall er det tatt hensyn til befolkningsøkningen år for år, og for verdiberegningene er det for alle år foretatt omregninger til kroneverdien i 2018. Alt vesentlig har vi benyttet SSBs statistikk for utenrikshandel med varer publisert august 2019 og gjeldende for årene 1989-2018. Tabellene 08801 og 08809 er benyttet.

Følgende varegrupper inngår fra tabell 08809:<sup>30</sup>

- 82 Møbler og deler
- 85 Fottøy
- 83 Reiseeffekter, vesker og liknende
- 84 Klær og tilbehør til klær

For varegruppene personbiler, mobiltelefoner, TV-apparater, anorakker samt sminke, hud- og hårpleieprodukter er det benyttet en rekke varenumre fra tabell 08801.<sup>31</sup> Disse er spesifisert under hver figur.

Ved beregning av forbruket gjennom hele livet har vi tatt utgangspunkt i gjennomsnittlig forbruk for alle i 2018 (gamle og barn inkludert) og ganget opp med gjennomsnittlig levealder for kvinner og menn i 2018 som var 82,75 år.<sup>32</sup> Forbruket til gamle og små barn er lavt, så ved bruk av gjennomsnittet vil vi ta høyde for variasjoner i forbruket gjennom livet.<sup>33</sup>

---

<sup>30</sup> SSB, Statistikkbank:

<https://www.ssb.no/statistikkbanken/SelectVarVal/define.asp?SubjectCode=al&ProductId=al&MainTable=UhArSittLand&contents=Verdi&PLanguage=0&Qid=0&nvl=True&mt=1&pm=&SessID=15111311&FokusertBoks=3&gruppe1=Hele&gruppe2=Hele&gruppe3=Hele&gruppe4=Hele&VS1=ImpEks&VS2=LandkoderEnkeltland&VS3=SITCToSifferRen&VS4=&CMSSubjectArea=&KortNavnWeb=muh&StatVariant=&Tabstrip=SELECT&aggreseotr=3&checked=true>

<sup>31</sup> SSB, Statistikkbank

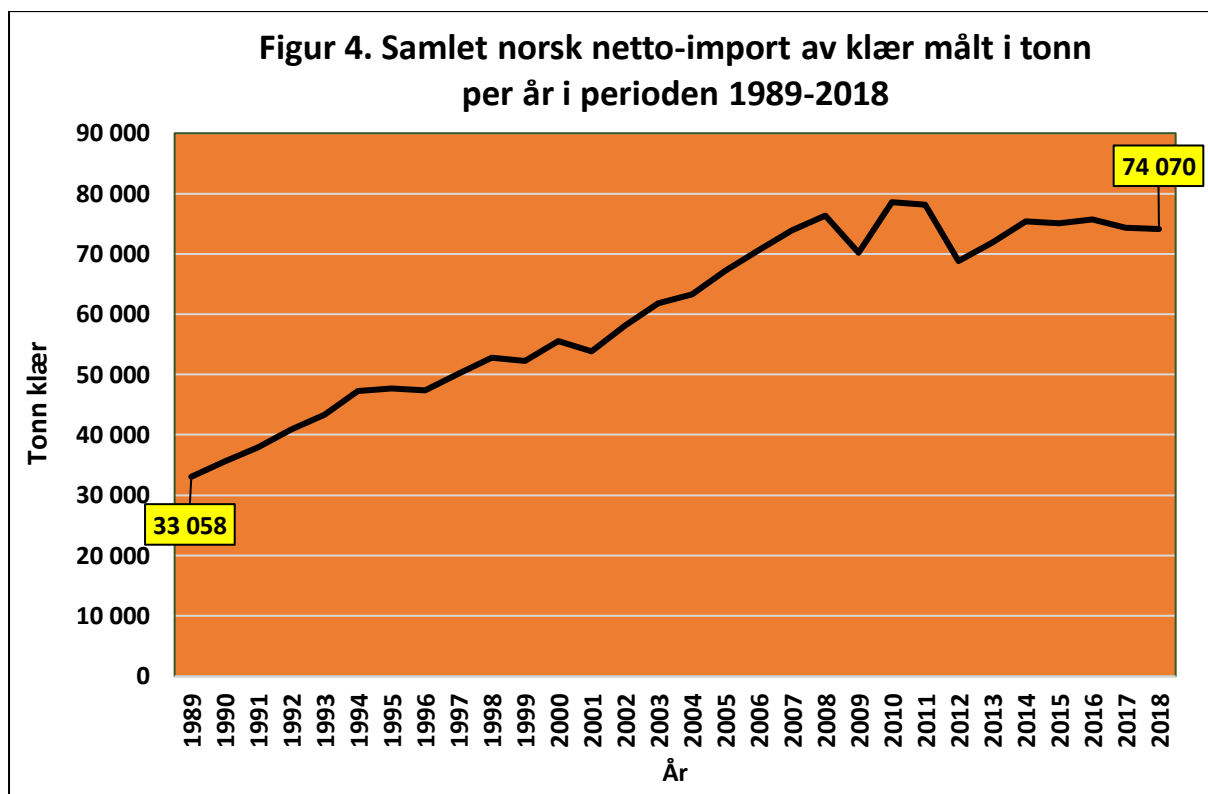
<https://www.ssb.no/statistikkbanken/SelectVarVal/define.asp?SubjectCode=al&ProductId=al&MainTable=UhArVareLand&contents=Mengde1&PLanguage=0&Qid=0&nvl=True&mt=1&pm=&SessID=15112004&FokusertBoks=1&gruppe1=Kap6167&gruppe2=Hele&gruppe3=Hele&gruppe4=Hele&aggreg1=&VS1=VareKoderKN8Siff&VS2=ImpEks&VS3=LandKoderAlf1&VS4=&CMSSubjectArea=&KortNavnWeb=muh&StatVariant=&Tabstrip=SELECT&aggreseotr=1&checked=true>

<sup>32</sup> <https://www.ssb.no/befolkning/statistikker/dode>

<sup>33</sup> <http://www.ssb.no/dode>

## 6 – NETTOIMPORTEN AV KLÆR MER ENN DOBLET PÅ 30 ÅR

Norge netto-importerer i dag mer enn dobbelt så mye klær og tilbehør til klær målt i tonn som vi gjorde for 30 år siden. I 1989 ble det netto-importert 33 058 tonn klær, mens i 2018 var tallet 74 070 tonn. I figur 4 under ser vi at samlet import av klær målt i tonn har flatet ut de 10 siste årene.



### Nesten 1,2 tonn klær per person

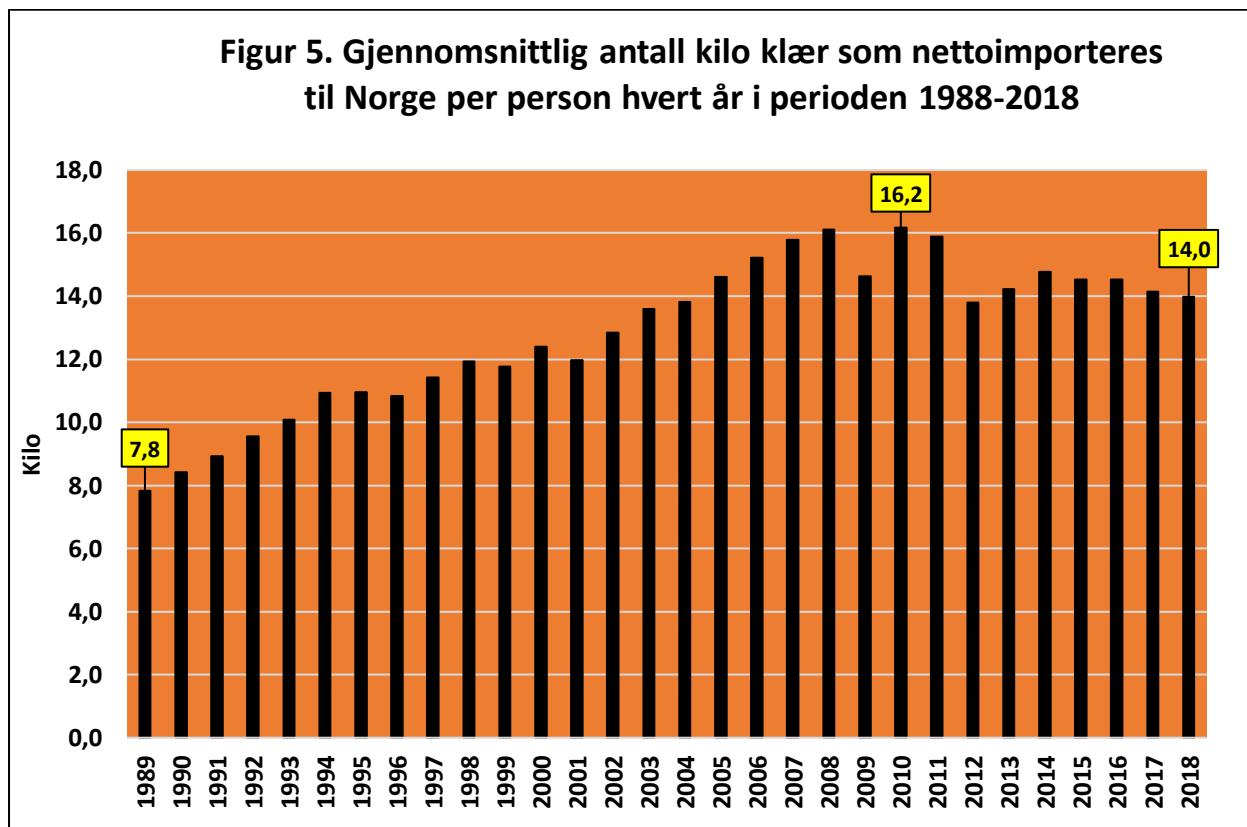
Hvor mange kilo klær utgjør dette per person, når vi tar hensyn til befolkningsøkningen?

I figur 5 under ser vi at nettoimporten av klær per person – i gjennomsnitt – økte fra 7,8 kg per person per år i 1989 til 14 kg i 2018. Sagt med andre ord, hver og en av oss kjøper i dag nesten dobbelt så mye klær målt i antall kilo som for 30 år siden. 14 kilo klær betyr veldig mange klesplagg, og vi anslår ca. 30 forskjellige plagg – avhengig av typen klær. Når vi samtidig vet at en stor del av klærne vi eksporterer er avlagte klær som sendes til fattige land, betyr det at vi faktisk kjøper enda flere klesplagg enn de ca. 30 som er anslått over, siden vi i våre beregninger opererer med nettoimporten av varer.

Det vi imidlertid ser av importstatistikken her, er en nedadgående trend siden 2010, da forbruket av klær nådde et foreløpig toppnivå. Vi kan håpe at fokus på vårt enorme klesforbruk, miljøbelastningene og de enorme omkostningene for arbeiderne i Øst-Asia som produserer klærne våre, har gjort Kari og Ola mer bevisste, og velger å kjøpe litt færre klær. Forbruket er allikevel enormt høyt.



I tillegg til våre import-tall, kommer klær vi handlet på nettet fra utlandet til en verdi under 350 kroner, de vi kjøpte på utenlandsreiser og ved grensehandel. Alle tre former for kjøp har økt de senere årene, noe som betyr at våre tall for klesimport her er en del lavere enn de faktiske tallene. Kanskje er det ingen reduksjon i det hele tatt. Se gjerne metodekapittelet foran – for mer informasjon om dette.



Kilde: SSBs Statistikkbank, Utenrikshandel med varer, import/eksport, Tabell: 08809, Tosifret SITC, Vekt, varegruppe 84 klær og tilbehør til klær.

Gjennomsnittlig levealder for kvinner og menn i 2018 var 82,75 år.<sup>34</sup> Ved å multiplisere disse årene med antall kilo klær vi i gjennomsnitt kjøpte av netto-importert vare i 2018, ser vi hvor mange kilo klær vi vil forbruke i løpet av livet, forutsatt at klesforbruket *ikke* øker, og at vi oppnår det som var gjennomsnittlig levealder i 2018.

I 2018 ble det i gjennomsnitt netto-importert 14 kilo klær per person. Totalt gjennom hele livet betyr det at hver av oss i gjennomsnitt forbruker ca. 1 157 kg klær.

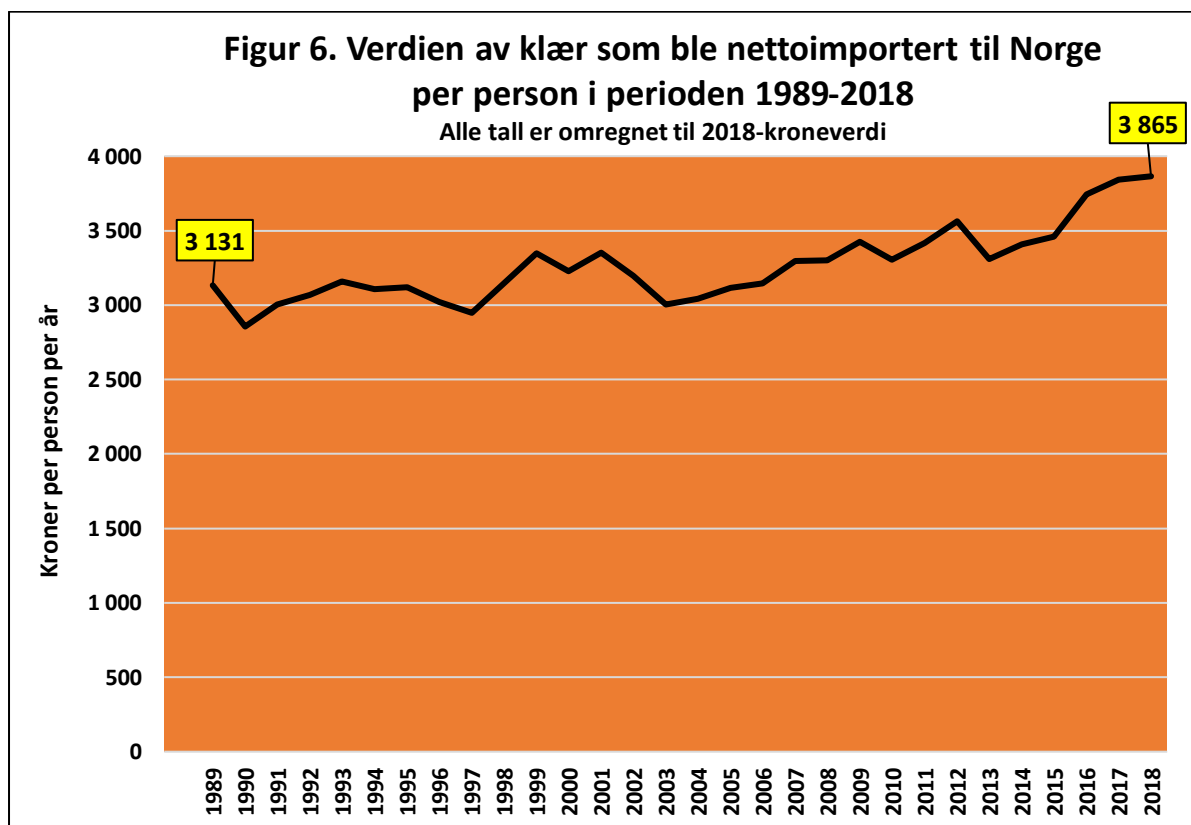
Vi ser en nedgang siden toppåret 2010 på vel 2 kilo klær per person, det vil anslagsvis si at vi i dag kjøper om lag 4 færre klesplagg i året ifølge importstatistikken. Men som vi har omtalt over, blir klær ofte kjøpt via utenlandske nettsider, på ferie og ved grensehandel, så mest sannsynlig har det ikke skjedd en nedgang. Men vi kan håpe at økningen i byttemarkeder og kjøp av brukte klær og redesign etter hvert gjør seg mer gjeldende, og at det blir stadig mer trendy med vintage og å være miljøbevisst. Spørsmålet er om forbruket i antall kilo klær også gjenspeiles i hvor mye penger vi bruker på klær.

<sup>34</sup> <http://www.ssb.no/dode>

## Dobbelt så mye klær til nesten samme pris

I figur 6 under har vi beregnet hvor mange kroner hver av oss i gjennomsnitt har brukt på klær hvert år i perioden 1989-2018 – og omregnet dette til kroneverdien i 2018.<sup>35</sup> Vi ser at denne kurven er veldig svakt stigende, og at vi brukte nesten like mye eller lite penger på klær i 1989 som i 2018. Men vi fikk nærmere dobbelt så mange kilo klær for pengene i 2018 som i 1989. Noe som viser at klær er blitt svært mye billigere.

Vi ser også at selv om mengden klær vi kjøper ser ut til å flate ut på et litt lavere nivå enn toppårene 2010 og 2011, har prisene steget de fire siste årene. Men igjen minner vi om at klær er en av de varene det handles mest av på utenlandsreiser, ved grensehandel og via utenlandske nettsider. Så totalt sett handles det mest sannsynlig like mye klær som i toppåret 2010, og at vi samlet sett betaler omtrent det samme på grunn av billige nettkjøp fra Kina.



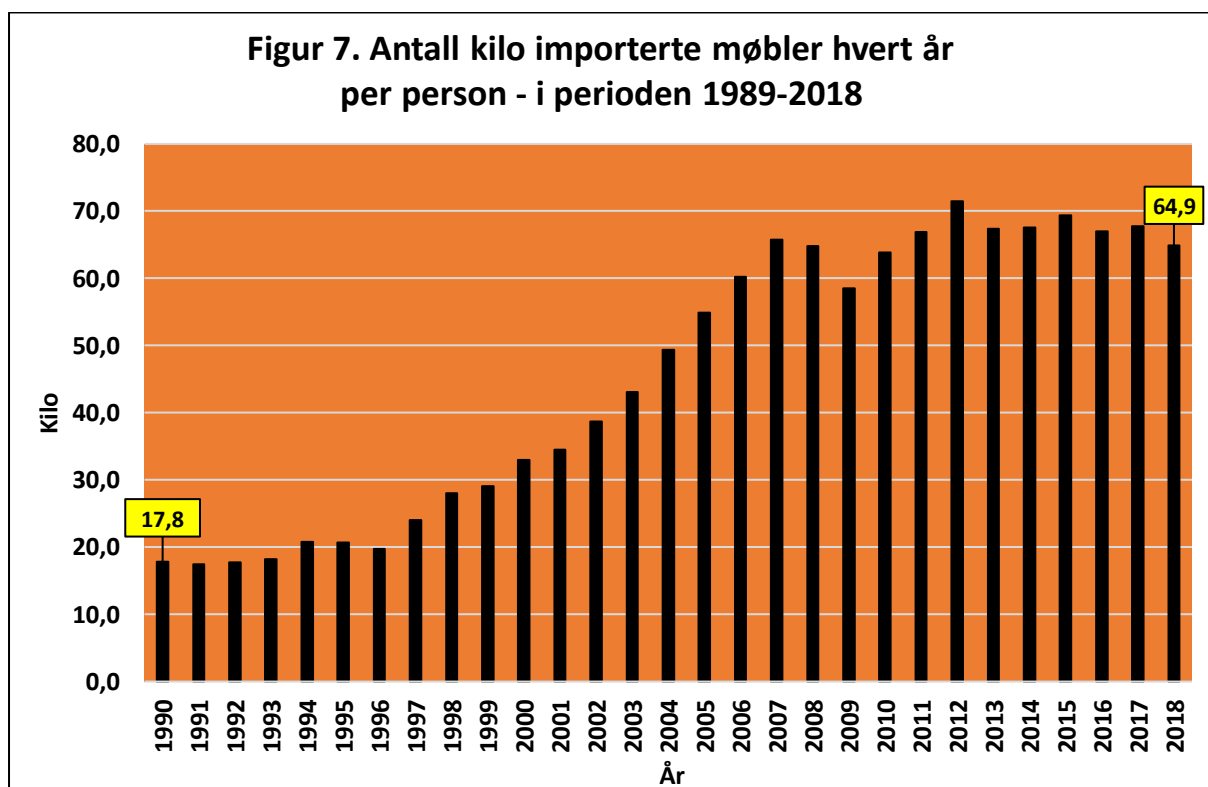
Kilde: SSBs Statistikkbank, Utenrikshandel med varer, import/eksport, Tabell: 08809, Tosifret SITC, Verdi, varegruppe 84 klær og tilbehør til klær.

<sup>35</sup> <https://www.ssb.no/kpi>

## 7 - NESTEN EN FIREDOBLING AV MØBELIMPORTEN

La oss se hvordan utviklingen har vært for netto-importen av møbler. Norges netto-import økte fire og en halv ganger i perioden 1989 til 2017. Vi synes ustoppelige når det gjelder å fornye inventaret i våre hjem og kontorlokaler. Når det er sagt, ser det ut til at mengden har stabilisert seg de ti siste årene, selv om det er på et svært høyt nivå. Det kan tyde på at retro-trenden har spilt inn, slik at særlig unge i etableringsfasen heller kjøper vintage på Finn enn nytt i butikk.

Figur 7 under viser hvordan importen av møbler fordeler seg på antall kilo per person i den samme perioden. Nettoimporten av møbler har økt fra 17,8 kg i 1989 til 65 kg per person per år. Om vi også for møbler ser hvor mange kilo dette utgjør i løpet av et gjennomsnittlig langt liv, og at man forbruker den samme mengden møbler gjennom hele livet som i 2018, vil det si at hver og en av oss har et livsforbruk på over 5 370 kilo møbler. For en husstand (som i 2018 bestod av 2,17 personer) i et gjennomsnittlig langt liv (i 2018) betyr det over 11 650 kg møbler – eller bortimot 12 tonn møbler per husstand.

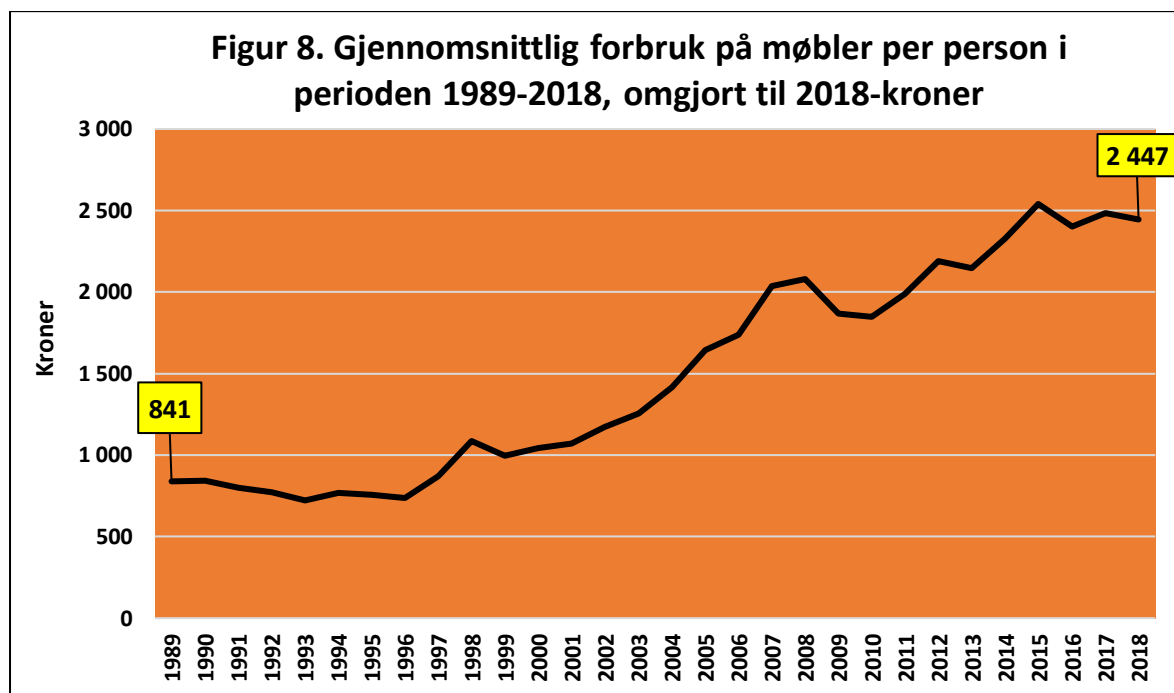


Kilde: SSBs Statistikkbank, Utenrikshandel med varer, import/eksport, Tabell: 08809, Ren tosifret SITC, Vekt, varegruppe 82 møbler og deler.

Bare de siste ti årene har hver og en av oss i gjennomsnitt fått importert 665 kilo møbler. Vi ser riktignok en utflating de ti siste årene på gjennomsnittlig 66 kilo per år. Det er gledelig, selv om det er på et svært høyt nivå.

I figur 8 under har vi sett på verdien av netto møbelimport og delt dette på antall innbyggere i

landet. Vi har gjort om import-tallene for alle år per person til kroneverdien i 2018. Vi ser at Kari og Ola brukte tre ganger så mye penger på møbler i 2018 som i 1989. Selv om antall kilo møbler har flatet ut de senere årene, bruker vi fortsatt en del penger på møbler.

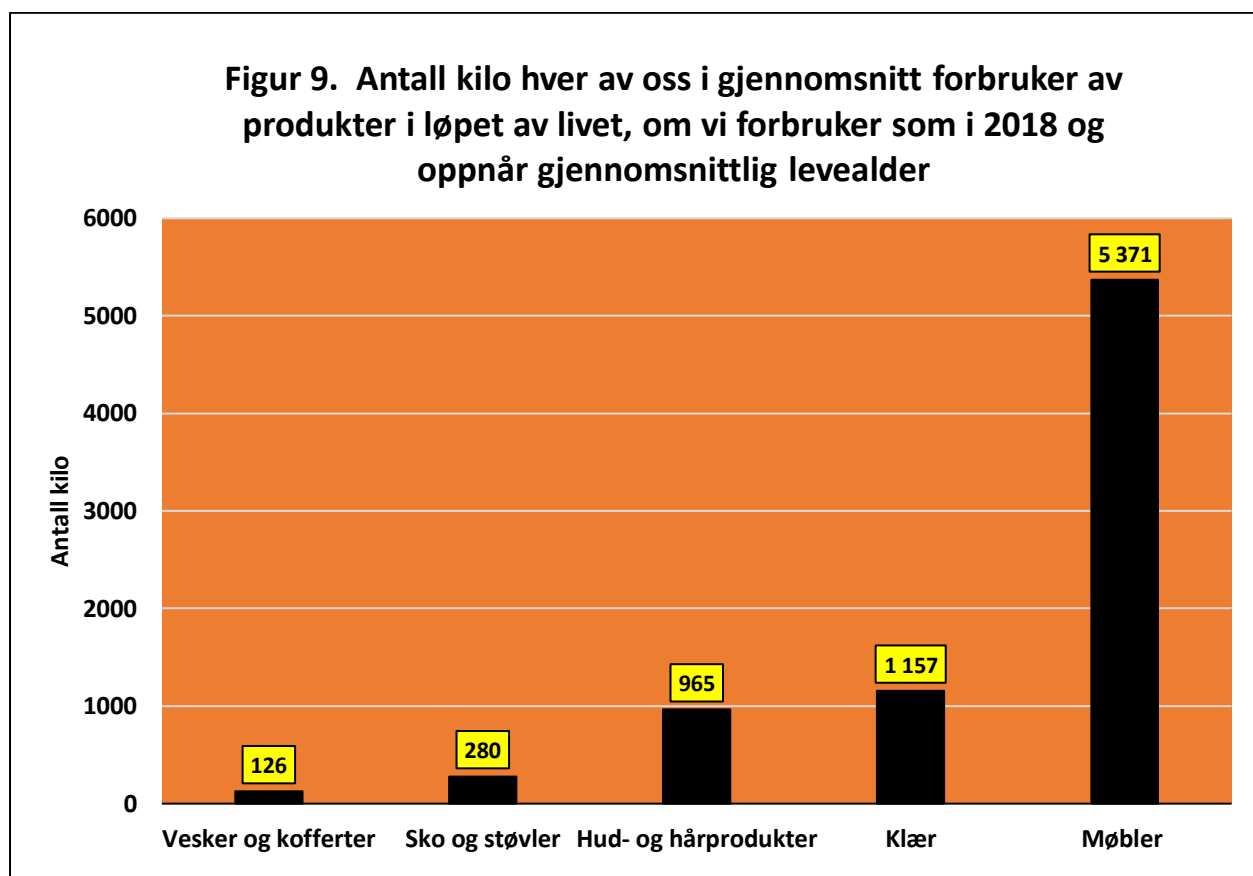


Kilde: SSBs Statistikkbank, Utenrikshandel med varer, import/eksport, Tabell: 08809, Tosifret SITC, Verdi, varegruppe 82 møbler og deler.

## 5 tonn møbler per person gjennom livet

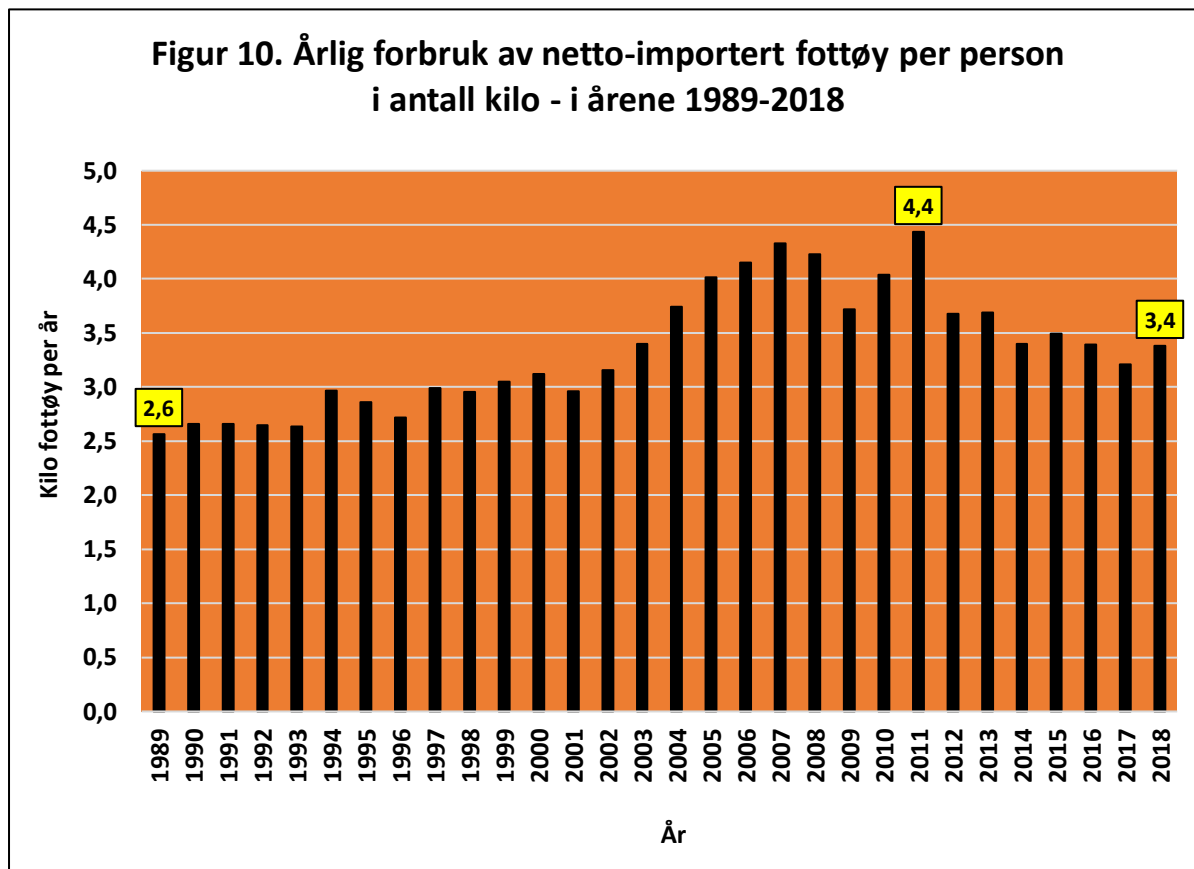
Hvis vi lager oss et regnestykke over antall importerte vesker, sko, hud- og hårprodukter, klær og møbler en person født i 2018, i gjennomsnitt vil forbruke hele livet, hvis vi forutsetter å ha det samme forbruket som i 2018 og oppnår gjennomsnittlig levealder samme år – som var 82,75.<sup>36</sup> Da får vi et livsforbruk på over 5 tonn møbler per person! I figur 9 under illustreres livsforbruket under disse forutsetningene.

<sup>36</sup> SSB <http://www.ssb.no/dode>



## 8 - VI KJØPER FÆRRE MEN DYRERE SKO

Også når det gjelder nettoimporten av fottøy har vi hatt en betydelig vekst siden 1989. Men sammenliknet med klær og møbler er veksten mindre, og i tiden etter toppåret 2011, har samlet import i antall kilo gått ned med 17 prosent fra 17 895 tonn til 21 807 tonn. I figur 10 under ser vi hvor mye dette utgjør i kilo per person per år her i landet.

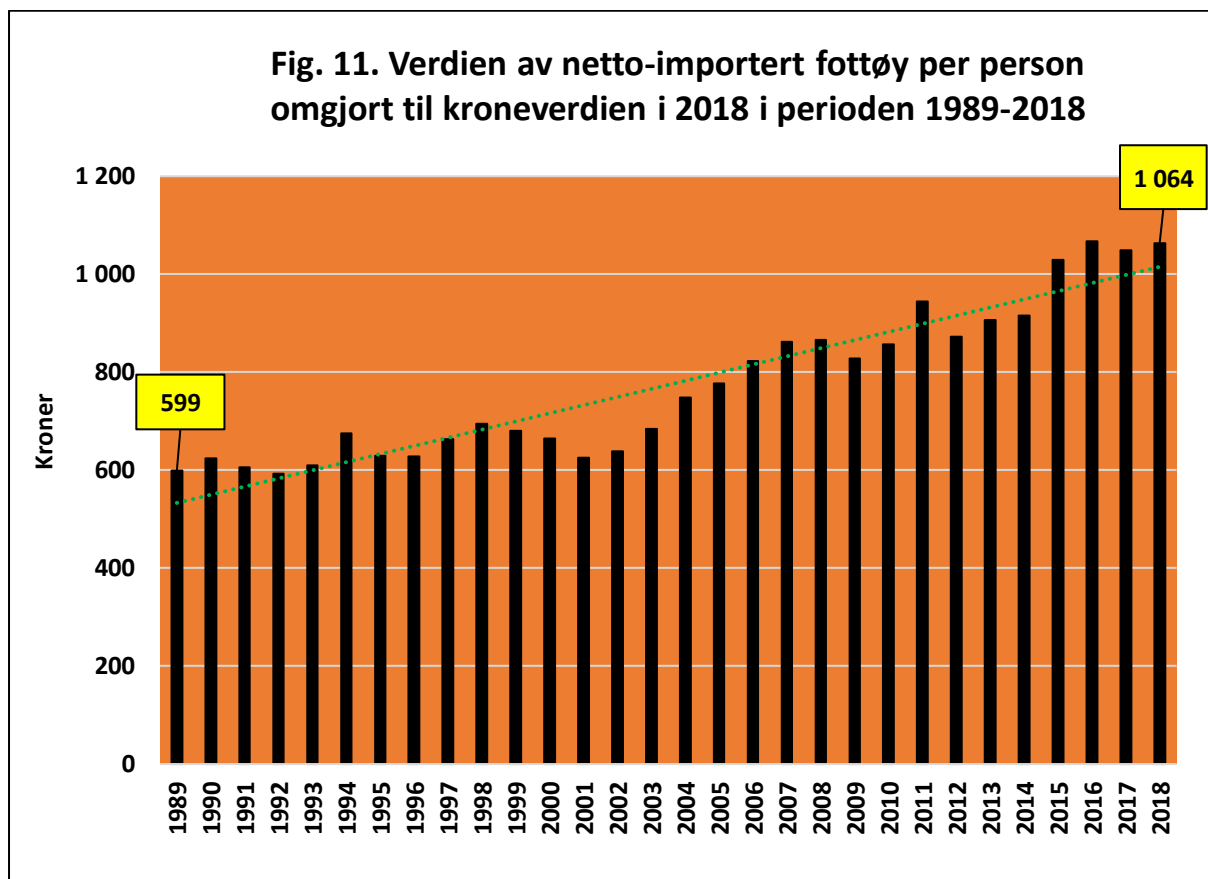


Kilde: SSBs Statistikkbank, Utenrikshandel med varer, import/eksport, Tabell: 08809, Tosifret SITC, Vekt, varegruppe 82 møbler og deler.

Nedgangen i mengden sko er svært gledelig. Men i tillegg kommer sko vi handlet på nettet fra utlandet, og de vi kjøpte på utenlandsreiser og ved grensehandel. Slik at totalmengden er høyere enn disse import-tallene tilsier. Se gjerne metodekapittelet foran – for mer informasjon om dette.

Figur 11 under viser imidlertid at vi kjøper stadig dyrere sko, og at vi bruker nesten dobbelt så mye per år på fottøy sammenliknet med 1989, når vi regner alle tall om til 2018-kroner.<sup>37</sup> Så sko har blitt dyrere mens klær har blitt billigere.

<sup>37</sup> <https://www.ssb.no/kpi>

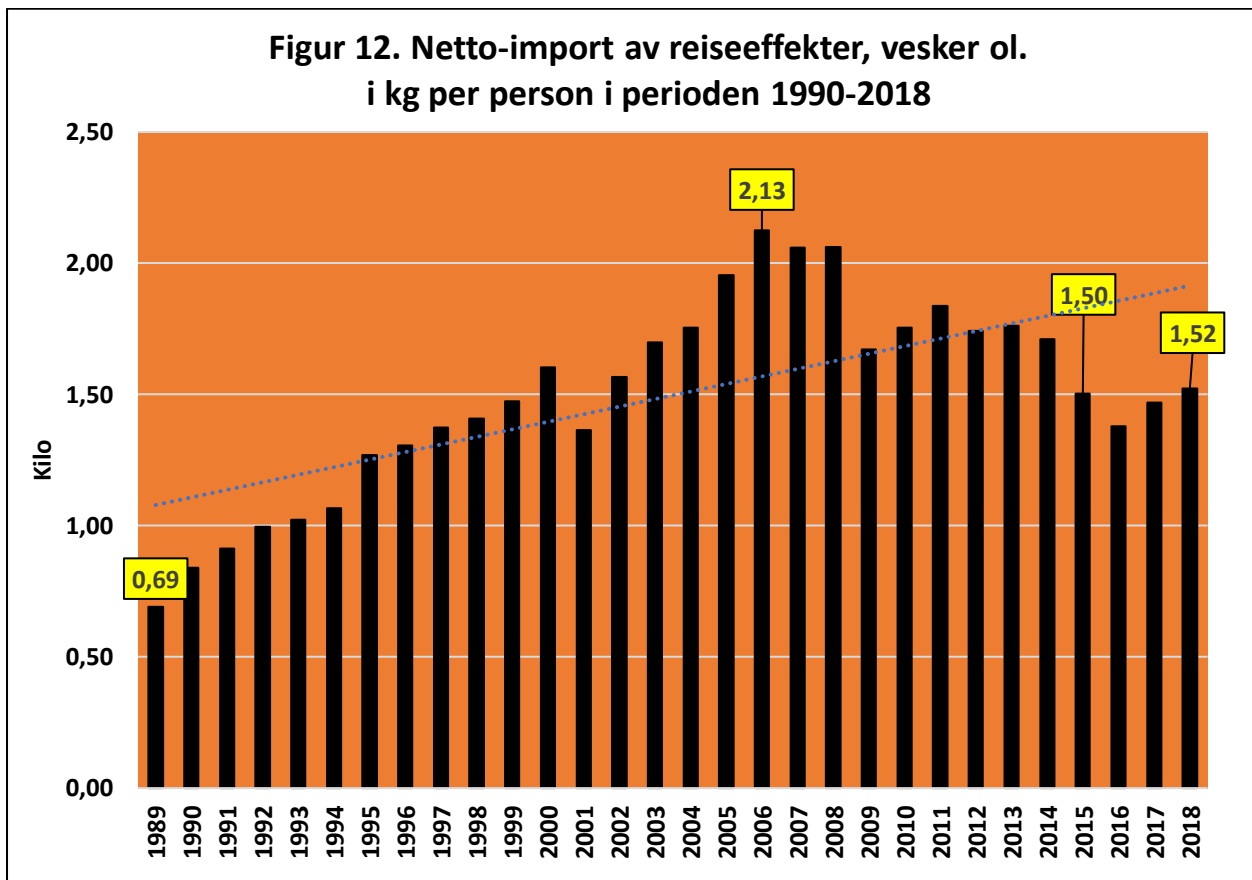


Kilde: SSBs Statistikkbank, Utenrikshandel med varer, import/eksport, Tabell: 08809, Ren tosfret SITC, Verdi, varegruppe 85 Fottøy.

## 9 – 65 KILO VESKER OG KOFFERTER PER FAMILIE PÅ TI ÅR

I figur 12 under, ser vi at også for vesker og andre reiseeffekter er nettoimporten i form av antall kilo per person mer enn doblet i perioden 1989-2018. I 2006 var den imidlertid tredoblet. Så mengden har falt en del de seneste årene. Men i tillegg kommer vesker vi handlet på nettet fra utlandet, og de vi kjøpte på utenlandsreiser og ved grensehandel. Slik at totalmengden er høyere enn disse import-tallene tilsier. Se gjerne metodekapittelet foran – for mer informasjon om dette.

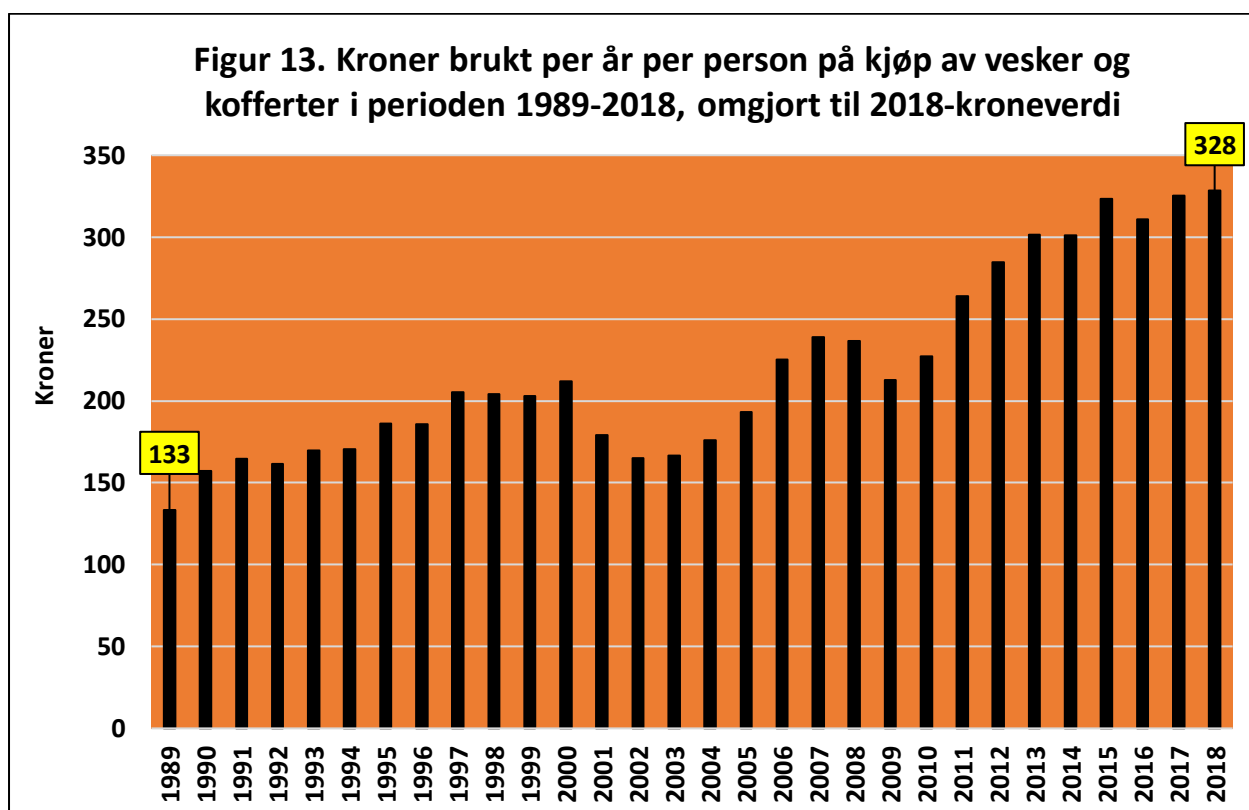
De ti siste årene har hver og en av oss i gjennomsnitt fylt opp skuffer og skap med over 16 kilo vesker og andre reiseeffekter. For en familie på to voksne og to barn blir det over 65 kilo på ti år. Det utgjør mange vesker og koffert.



Kilde: SSBs Statistikkbank, Utenrikshandel med varer, import/eksport, Tabell: 08809, Tosifret SITC, Vekt, varegruppe 83 Reiseeffekter, vesker og liknende.

Vi ser at det samme mønsteret gjentar seg som for vesker og koffertter som for sko, nemlig at forbruket i mengde går ned, men at vi bruker stadig mer penger på kjøp av vesker og koffertter, slik det framgår av figur 13 under. Dette kan skyldes økte krav til kvalitet og generelt økt kjøpekraft.





Kilde: SSBs Statistikkbank, Utenrikshandel med varer, import/eksport, Tabell: 08809, Tosifret SITC, Verdi, varegruppe 83 Reiseeffekter, vesker og liknende.

## 10 – MANGE KJØPER NY MOBIL HVERT ÅR

Fra midten av 1990-tallet ble det vanlig med mobiltelefon i Norge. Figurene 15 og 16 under viser at importen økte voldsomt fra 2002 til 2004. Dette har sammenheng med at smarttelefoner med kamera gjorde sitt inntog i Norge. Med den tok de hele mobilbransjen i en ny retning, og stadig flere gikk over fra «dumme» til «smarte» telefoner. Men selv om en stor del av den voksne befolkningen anskaffet seg smarttelefon i denne perioden, har det høye nivået holdt seg relativt stabilt siden, noe som tilsier at folk bytter ut telefonene sine hyppig.

For mobiler har vi ikke beregnet netto-importen, som for de andre varegruppene – men kun importen, fordi det er store variasjoner i eksporten av brukte mobiler, slik at netto-import vil gi et misvisende tall for faktisk forbruk av nye mobiler fra år til år. Vi har heller ingen produksjon og eksport av nye mobiler.

Samlet importtall for mobiler til Norge økte fra 0,05 millioner mobiler i 1989 til 2,33 millioner mobiler i 2018.<sup>38</sup> Også for mobiler ser vi en utflating de siste 10 årene, og en nedadgående kurve de seneste fem årene, skjønt det fortsatt ligger på et høyt nivå. Men i tillegg kommer mobiler vi har kjøpt på utenlandsreiser og ved grensehandel. Slik at

<sup>38</sup> Tallet er litt høyere enn Elektronikkbransjen sine tall. Våre tall inkluderer all import, mens Elektronikkbransjens tall bare inkluderer netthandel via norske - ikke utenlandske nettbutikker som Amazon og liknende.

totalmengden er høyere enn disse import-tallene tilsier. Se gjerne metodekapittelet – for mer informasjon om dette.

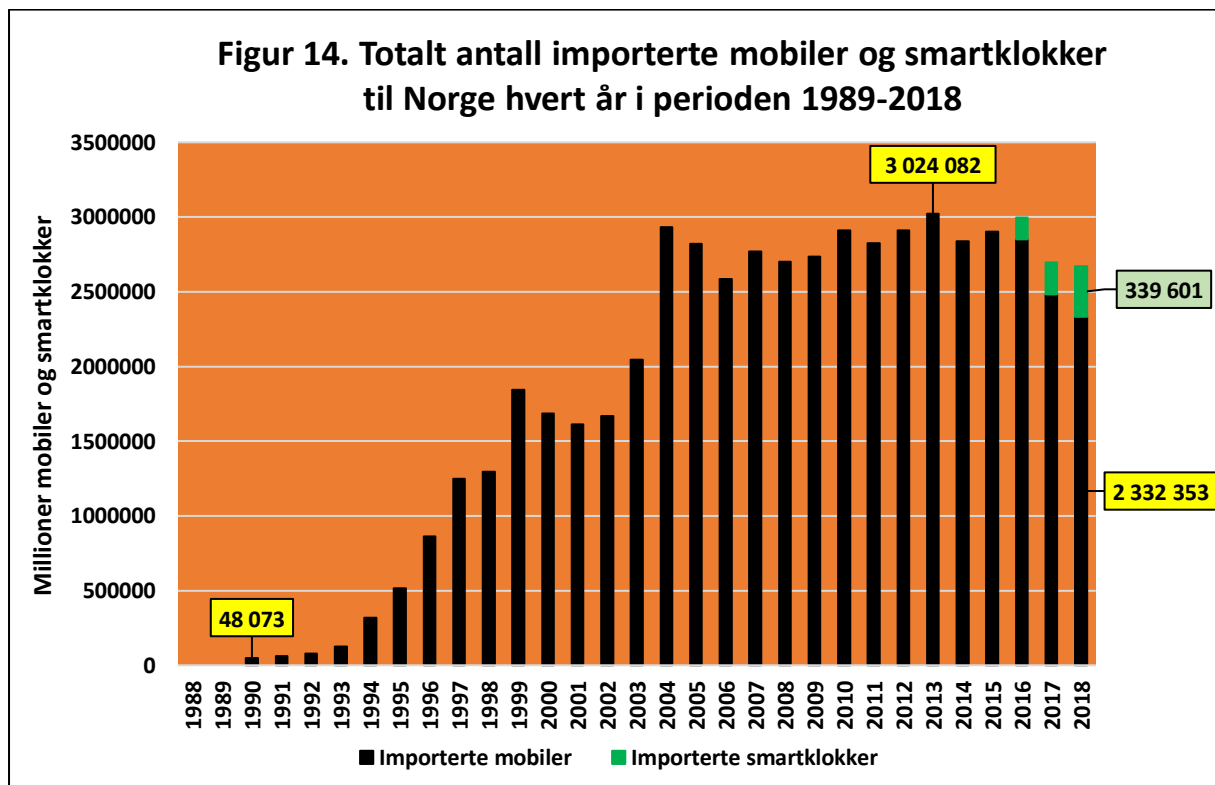
## En million mobiler ødelagt

Det er flere årsaker til at vi ofte kjøper ny mobil. Sradig nye og bedre modeller med flere finesser og bedre lagringskapasitet er fristende å anskaffe. I tillegg til at nærmere en million mobiler blir ødelagt hvert år. I 2015 fikk 26 prosent av alle nordmenn ødelagt mobilen sin i løpet av året, viser en undersøkelse YouGov har utført for Elkjøp. Det tilsvarer minst 962.000 mobiler.<sup>39</sup>

## Nye produkter

Det utvikles stadig nye produkter, og disse kan ofte sees i sammenheng med fallet i etterspørsel for etablerte produkter. Dette er til en vissgrad tilfelle med smartklokker, som er en kombinasjon av klokke og smarttelefon med en rekke funksjoner som blant annet oppkopling til nødsentraler og GPS-koordinater. Istedenfor å legge dette inn i mobiltelefonene, utvikler man et helt nytt (og ofte kostbart) produkt, som man må ha i tillegg.

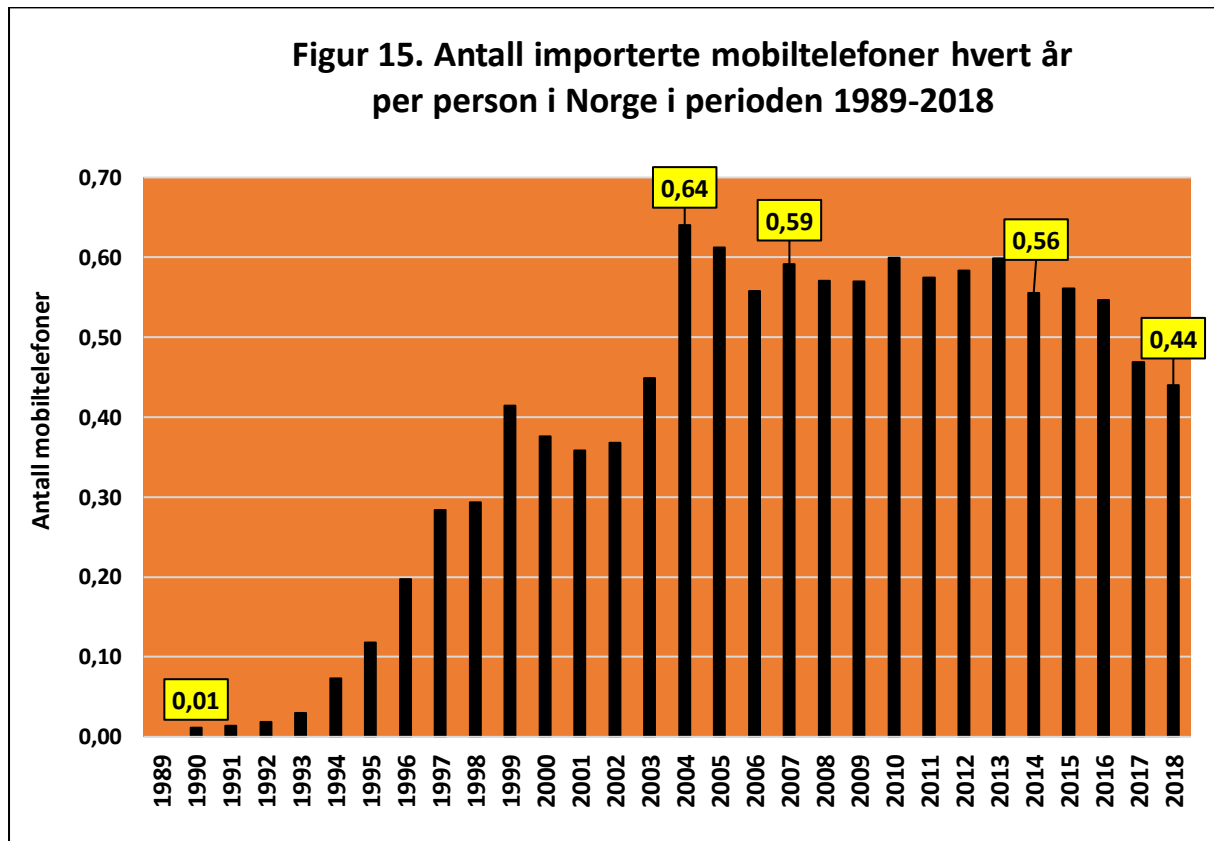
I figur 14 under har vi inkludert både utviklingen innen mobiltelefoner og smartklokker.



Kilde: SSBs Statistikkbank, Utenrikshandel med varer, import/eksport, Tabell: 08801, (m2=stykk), Varegruppene 85171200, 85171800, 85171900 og 85252001.

<sup>39</sup> <https://www.elektronikkbransjen.no/artikler/odelegger-en-million-mobiler/375470>

Figur 15 under viser at Kari og Ola de 15 siste årene i gjennomsnitt har kjøpt ny mobil oftere enn annet hvert år. Når vi tar i betraktning at mindreårige barn ikke har mobil, og eldre personer enten ikke har mobil eller beholder sin mobil over en lengre periode enn yngre, viser dette at forholdsvis mange kjøper ny mobil hvert år. Vi ser riktignok en nedgang de 5 siste årene, noe som kan tyde på at de stadig dyrere mobilene med bedre kvalitet på batteri og lagringskapasitet bidrar til at mobilene ikke skiftes ut like ofte.



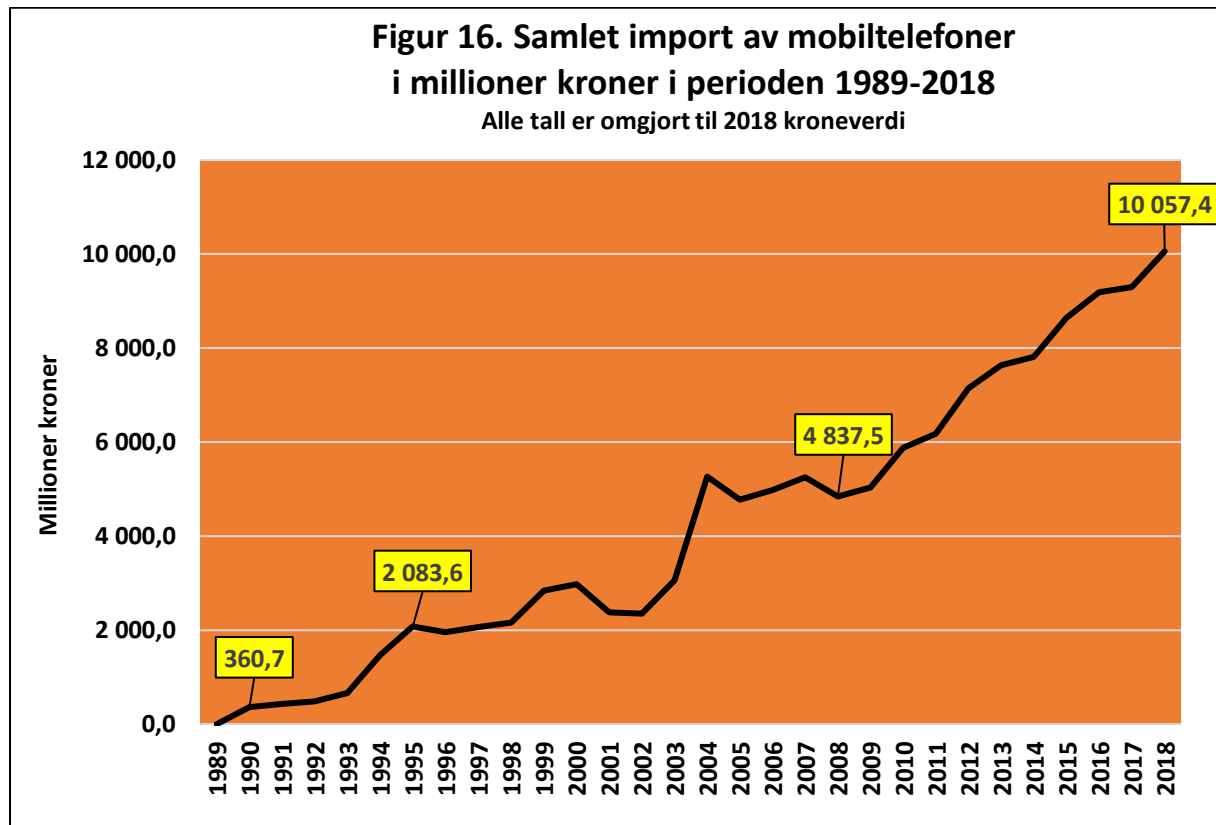
Kilde: SSBs Statistikkbank, Utenrikshandel med varer, import/eksport, Tabell: 08801, (m2=stykk), Varegruppene 85171200, 85171800, 85171900 og 85252001.

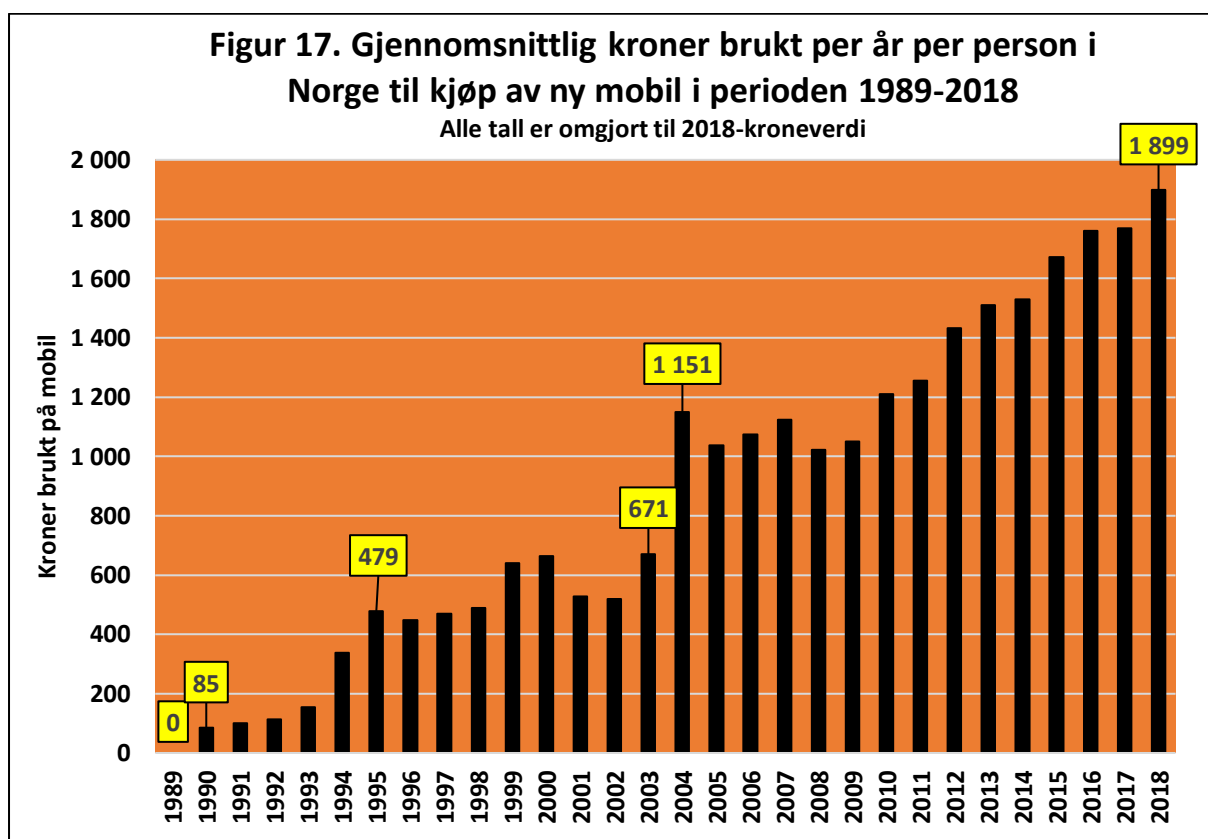
## Swap og Svitsj og fortsatt høyt forbruk

Vi beholder mobilene stadig lenger, og i 2018 tilsvarer importen en gjennomsnittlig levetid på ca. 2 år og 3 måneder. De siste årene har forbedring av kvalitet og innhold i telefonene gått noe saktere. Dermed er det ikke lenger like viktig å ha den nyeste modellen. Vi har til gjengjeld fått tilbud som Telenors Swap og Telias Svitsj, som stimulerer til fortsatt rask utskifting. Ordningene gjør at man etter bare ett år kan bytte inn sin SWAP- eller Svitsj-mobil i en valgfri ny mobil og forlenge avtalen.

Når vi sammenlikner antall mobiler med verdien av mobilene, ser vi at for antall mobiler har veksten stoppet opp, og importen er gradvis redusert de fem siste årene. – Vi ligger riktignok fortsatt på et høyt nivå. Men ser vi derimot på mobilenes verdi, stiger kurven bratt. Selv når vi gjør om kroneverdien til 2018 for alle år. Fra 2008 til 2018 er samlet importverdi mer enn doblet.

Som figurene 16 og 17 (under) viser, bruker vi stadig mer penger på ny mobil hvert år, og til sammen har hver og en av oss i gjennomsnitt brukt over 15 tusen kroner de siste ti årene til kjøp av mobil. Men dette gjelder fortsatt for alle innbyggere i landet. Siden barn og eldre ofte ikke har mobil og heller ikke bytter så ofte, vil nok utgiftene for en ganske stor del av befolkningen beløpe seg til langt mer for perioden.



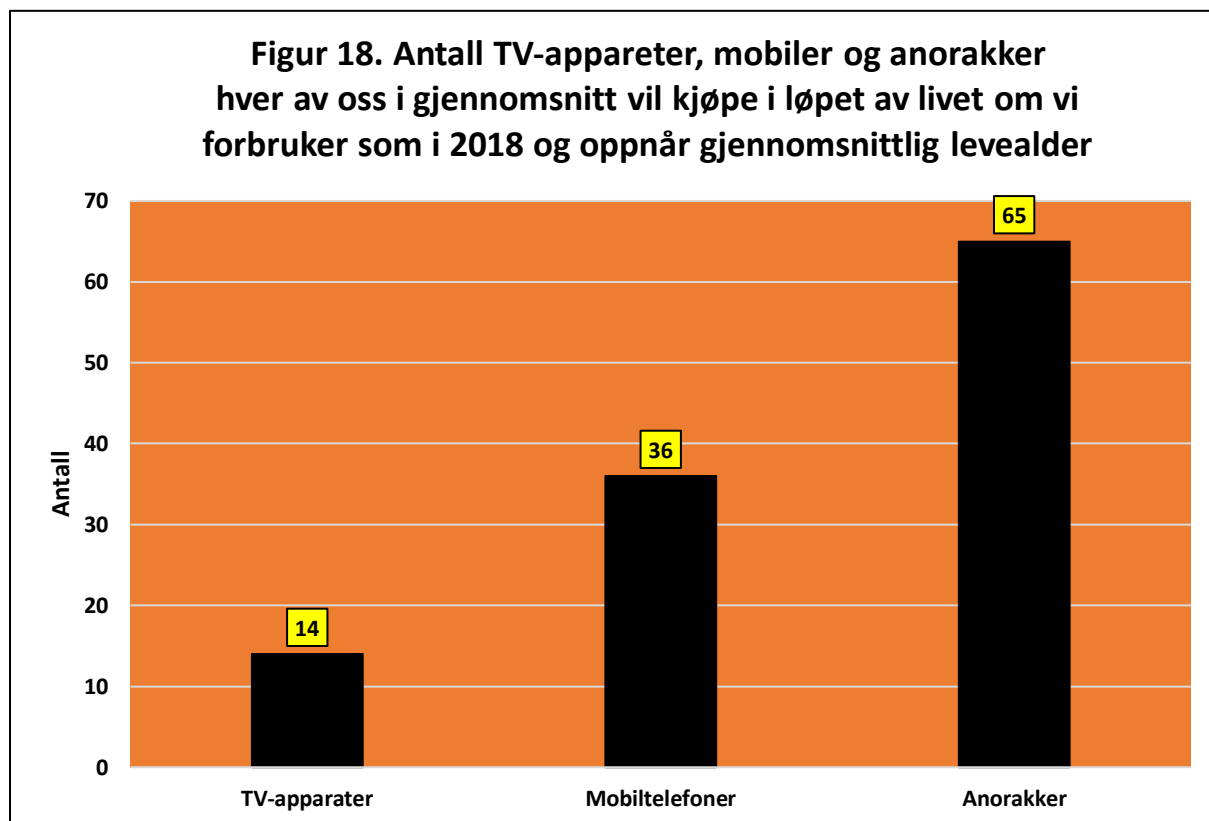


Kilde: SSBs Statistikkbank, Utenrikshandel med varer, import/eksport, Tabell: 08801, (Verdi (kr), Varegruppene 85171200, 85171800, 85171900 og 85252001. og SSBs KPI for beregning av kroneverdiene.

### 36 mobiler gjennom livet

Hvis vi igjen lager oss et regnestykke over antall importerte, nye mobiler en person født i 2018, i gjennomsnitt vil forbruke hvis vi forutsetter å ha det samme forbruket som i 2018 og oppnår gjennomsnittlig levealder samme år – som var 82,75.<sup>40</sup> Da får vi et livsforbruk på hele 36 mobiltelefoner! I figur 18 under, illustreres både livsforbruket av mobiltelefoner og TV-apparater under disse forutsetningene.

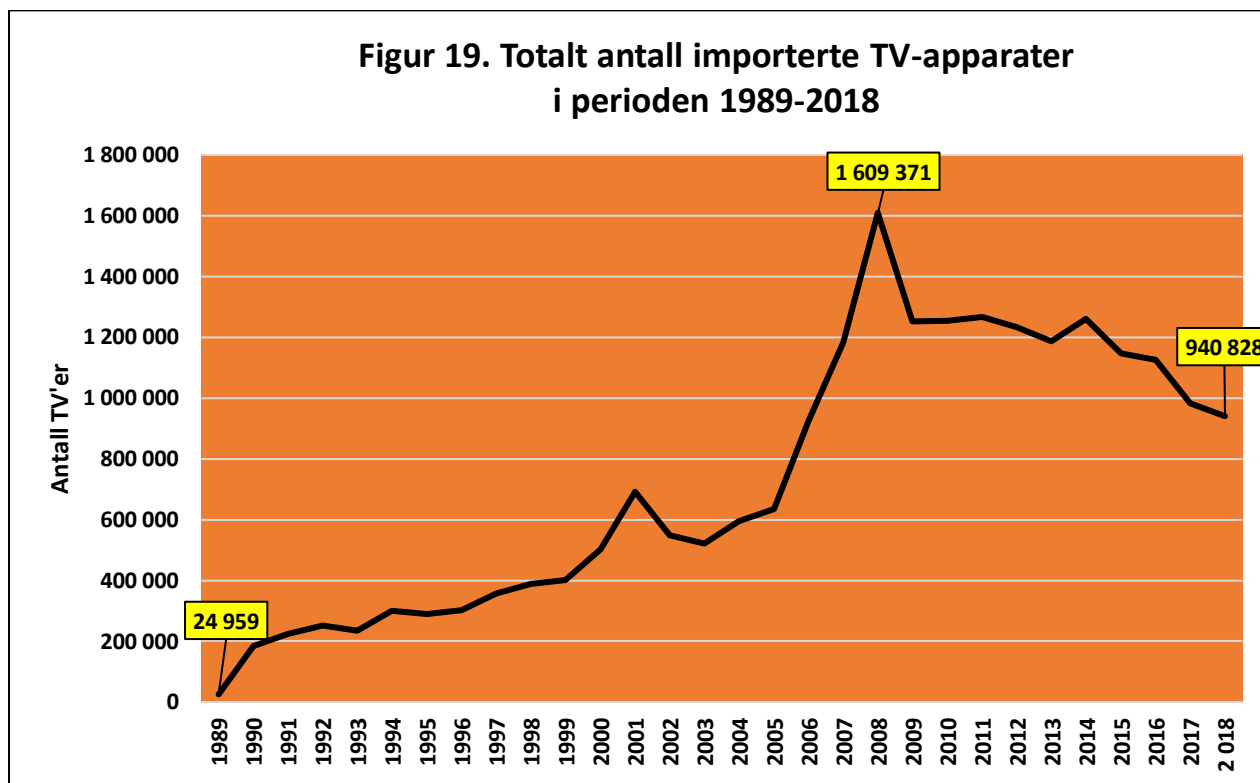
<sup>40</sup> SSB <http://www.ssb.no/dode>



## 11 – SAMLET IMPORT AV TV-APPARATER HAR ØKT 38 GANGER

Vi har også for TV-apparater bare beregnet importen, altså ikke nettoimporten fratrukket eksport, fordi vi ikke lenger har noen TV-produksjon her i landet. I den tiden vi hadde TV-produksjon, var eksporten svært beskjeden, og langt lavere enn i de senere år, da eksport av TV-apparater i alt vesentlig er brukte apparater.

I figur 19 under ser vi at fra 1989 (hvor de fleste i Norge hadde TV) til 2018 har importen av TV-apparater økt fra 24 959 apparater hvert år til i underkant av en million apparater i 2018. Vi har med dette økt den samlede importen av TV-apparater 38 ganger. Økningen har vært spesielt stor i perioden 2005 til 2008, da salget av flatskjermer virkelig tok av. Importen økte nesten 300 prosent på tre år.



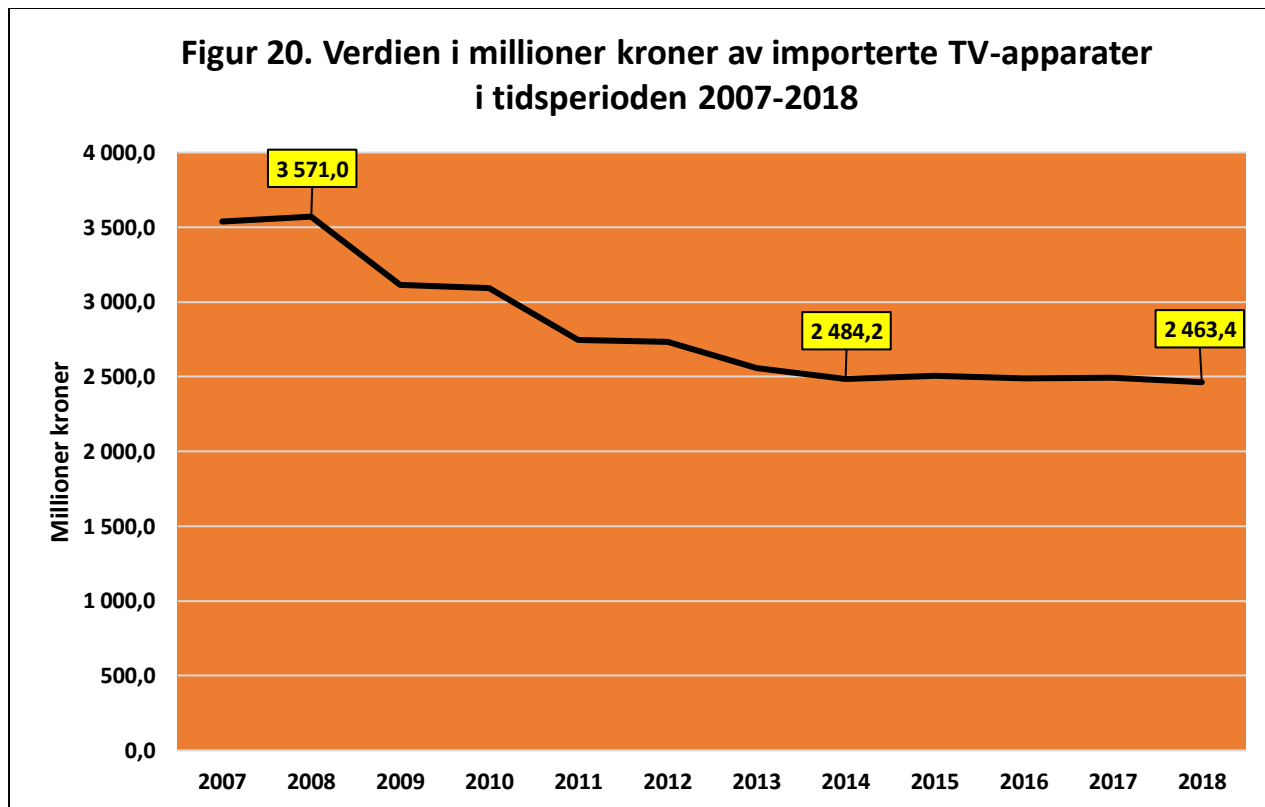
Kilde: SSBs Statistikkbank, Utenrikshandel med varer, import/eksport, Tabell: 08801, (m2=stykk), Varegruppene: fra og med 85281001 til og med 85281006, 85281008, fra og med 85281091 til og med 85281096, 85281098, fra og med 85281201 til og med 85282001, 85282009, fra og med 85287100 til og med 85287300.

Tabell 3 under vises utviklingen i antall importerte TV'er per husstand her i landet for utvalgte år siden 1989. våre beregninger viser at gjennomsnittlig import de siste 10 årene har vært 0,5 – eller en halv TV per husstand i året. Det betyr at alle norske husstander i gjennomsnitt har kjøpt en ny TV annethvert år. På ti år blir det 5 nye flatskjermer. Selv om noen husstander i dag har en TV i hvert rom, er det grenser for hvor mange TV-apparater en husstand kan ha. Det betyr at Kari og Ola kvitter seg med svært mange godt fungerende TV-apparater, fordi vi vil ha stadig større og bedre flatskjermer med flere funksjoner. I tillegg handles det nok en del flatskjermer i Sverige. De er ikke med i våre tall her. Til sammenlikning ble det netto-importert 0,01 TV-er per husstand i 1989.

Tabell 3	1989	2001	2008	2010	2018
Antall importerte TV'er	24 959	690 847	1 609 371	1 266 001	940 828
Antall innbyggere i landet	4 220 686	4 503 436	4 737 171	4 858 199	5 295 619
Antall importerte TV'er per pers	0,01	0,15	0,34	0,26	0,18
Personer per husstand	2,42	2,30	2,23	2,24	2,17
Antall importerte TV'er per husstand per år	0,01	0,35	0,76	0,58	0,39

Kilde SSB: De samme som i figur 18 pluss Tabell: 06076: Privathusholdninger, personer i privathusholdninger og personer per privathusholdning.

I figur 20 under ser vi at verdien av TV-apparatene vi kjøper har stabilisert seg på et lavere nivå enn toppåret 2008.



Vi kan gå ut ifra at Kari og Ola i dag har anskaffet det antallet TV-apparater de ønsker å ha, og for mange er det en TV i hvert rom. Vi ser en nedgang i anskaffelsen av nye TV-er siden toppåret 2008. Allikevel er det grunn til å tro at importen av TV-er i framtiden vil ligge på oppimot det samme nivået vi har hatt de siste årene, fordi det stadig kommer bedre TV-er på markedet med flere muligheter. Hvis så er tilfelle, vil vi bare her i Norge, hvor vi er like mange innbyggere som en middels stor by i andre land, fortsette å kassere oppimot en million TV-apparater hvert år, fordi vi rett og slett ikke har plass til flere TV-er.

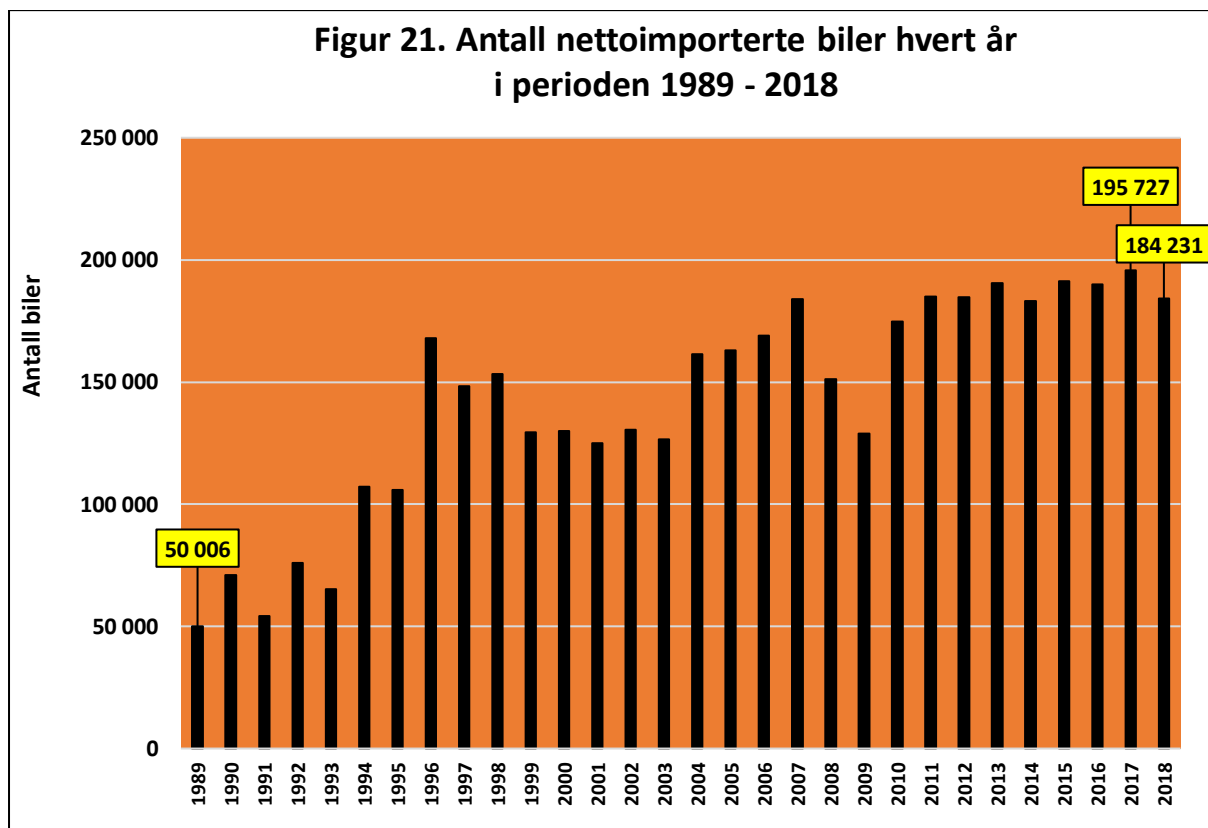
Med utgangspunkt i at alle husstander i Norge i gjennomsnitt har kjøpt ny TV annethvert år de ti siste årene, og ser hvor mye dette blir i løpet av gjennomsnittlig levealder i 2018, kommer vi til et gjennomsnitt på 42 TV-er per husstand. Deler vi dette på antall personer i husstanden i 2018 – som var 2,17, betyr det at Kari og Ola i gjennomsnitt vil komme til å kjøpe 19 TV-er i løpet av livet, hvis kjøps-mønsteret forblir det samme som det har vært de ti siste årene.

Med unntak for 2008, som skiller seg ut med et svært høyt forbruk av TV-er, ser vi en nedadgående trend, noe som trolig gir et lavere forbruk i kommende år. Men skulle det komme nye typer TV-er med innovativ teknologi, slik vi så med flatskjermenes inntog på markedet, vil mest sannsynlig forbruket øke igjen. Når det er sagt kan vi anta at det handles en del TVer i forbindelse med grensehandel. Vi ser også i figur 20 at verdien av de importerte TV'ene har holdt seg siden 2013 til tross for nedgang i antall.



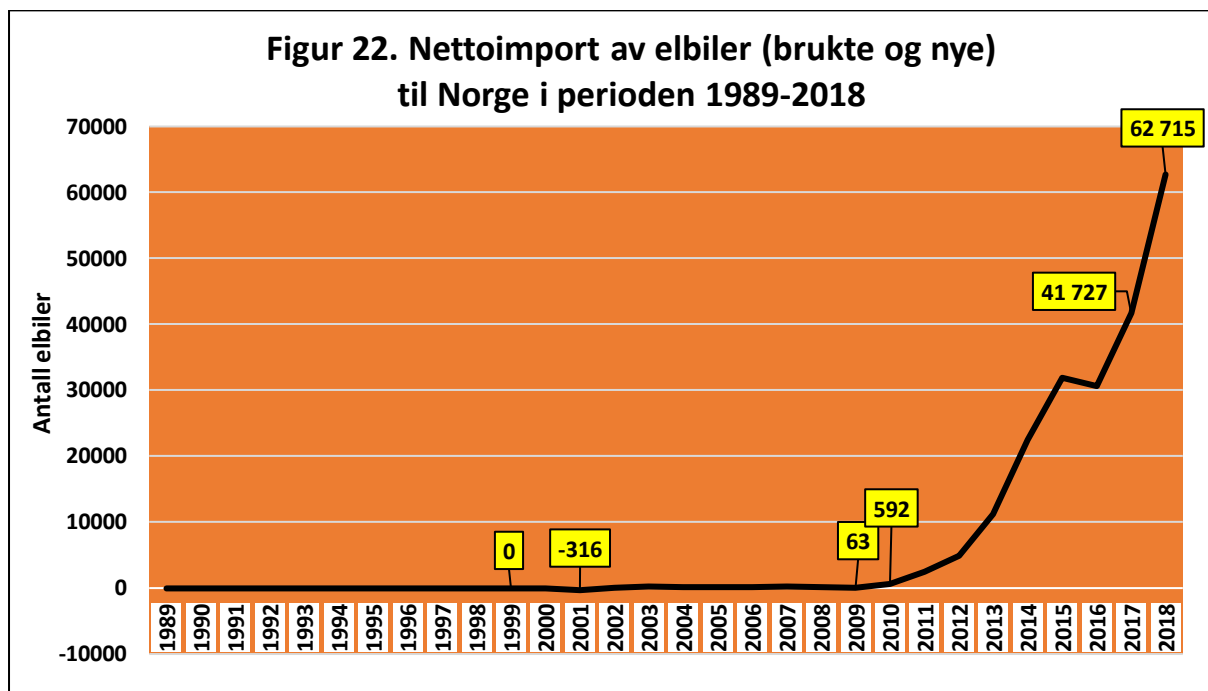
## 12 - ÅTTE-DOBLING AV VERDIEN PÅ NETTOIMPORTERTE BILER

Som figur 21 under viser, nettoimporterte Norge 3,7 ganger så mange personbiler<sup>41</sup> i 2018 som i 1989, og økte med det antallet fra 50 006 til 184 231. Importen har stabilisert seg de senere årene.

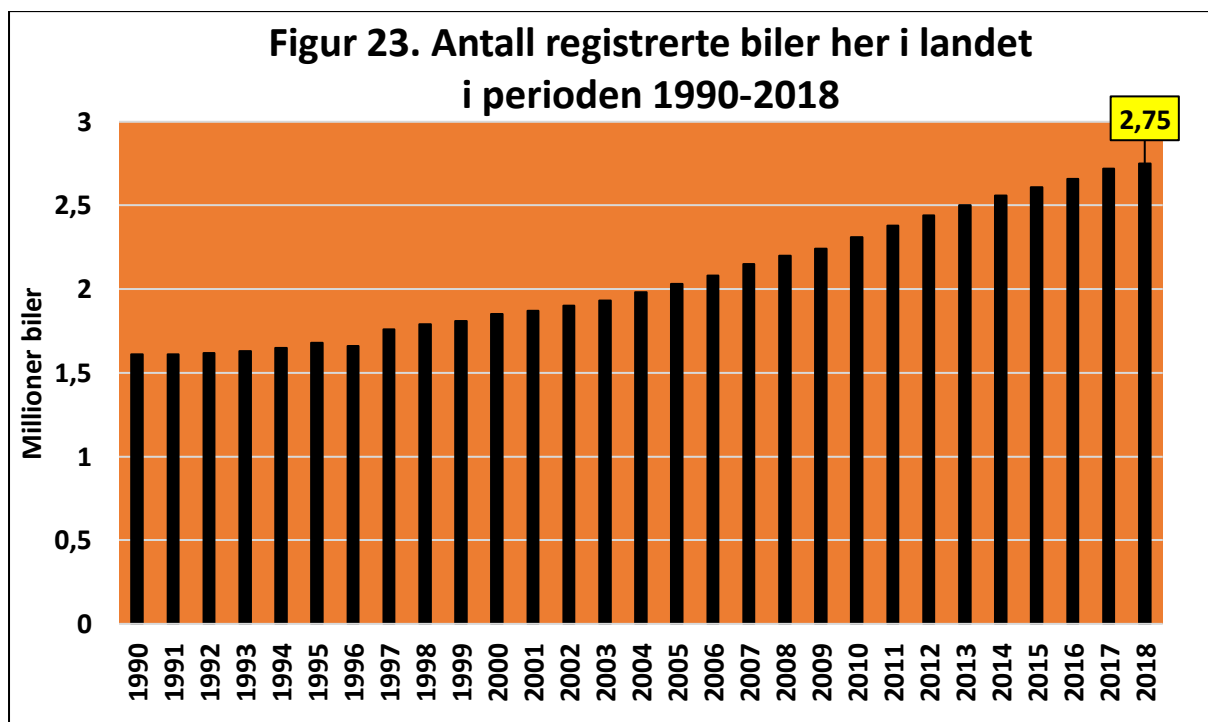


Kilde: SSBs Statistikkbank, Utenrikshandel med varer, import/eksport, Tabell: 08801, (m2=stykke),  
Varegruppene: fra og med 87032101 til og med 87033309, fra og med 87034001 til og med 87039009.

<sup>41</sup> Kilde: SSBs importstatistikk, Utenrikshandel med varer (M2) antall, 86-89 Kjøretøyer, luftfartøyer etc. varenumrene fra og med: 87032101 til og med 87033309, fra og med 87034001 til og med 87038009 samt 87039000, 87039001 og 87039009.



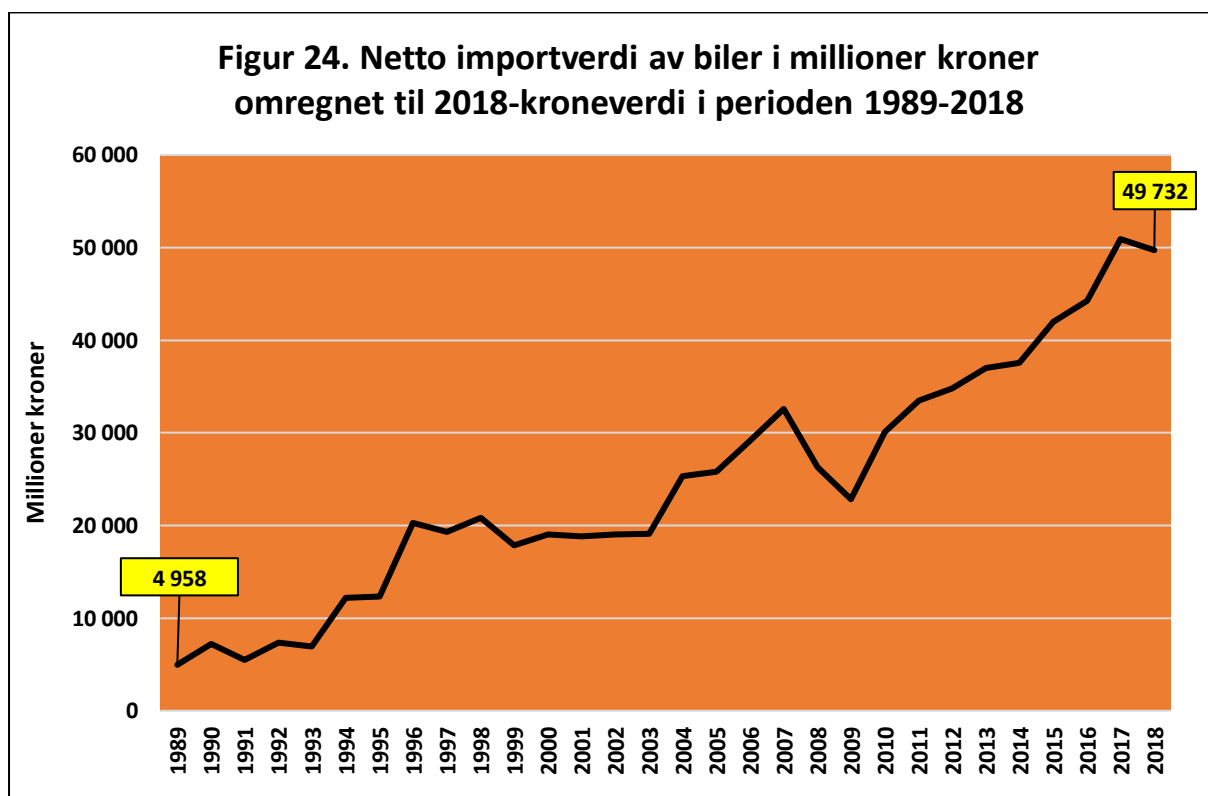
I figur 23 under ser vi hvor mange personbiler som var registrert her i landet i perioden 1991 til 2018. I 2018 var det 2 751 948 – eller 2,75 millioner registrerte biler. Det er 32 500 flere enn i 2017. Når vi vet at det i 2018 var 2 409 257 private husstander,<sup>42</sup> betyr det at hver husstand i gjennomsnitt hadde 1,14 biler hver. Noe som betyr at mange husstander har to biler hver, siden studenter og enslige i store byer ofte ikke har bil.



Kilde: SSB. Tabell: 01951 og 07832: Registrerte kjøretøy, etter kjøretøygruppe og merke (K), Registrerte personbiler.

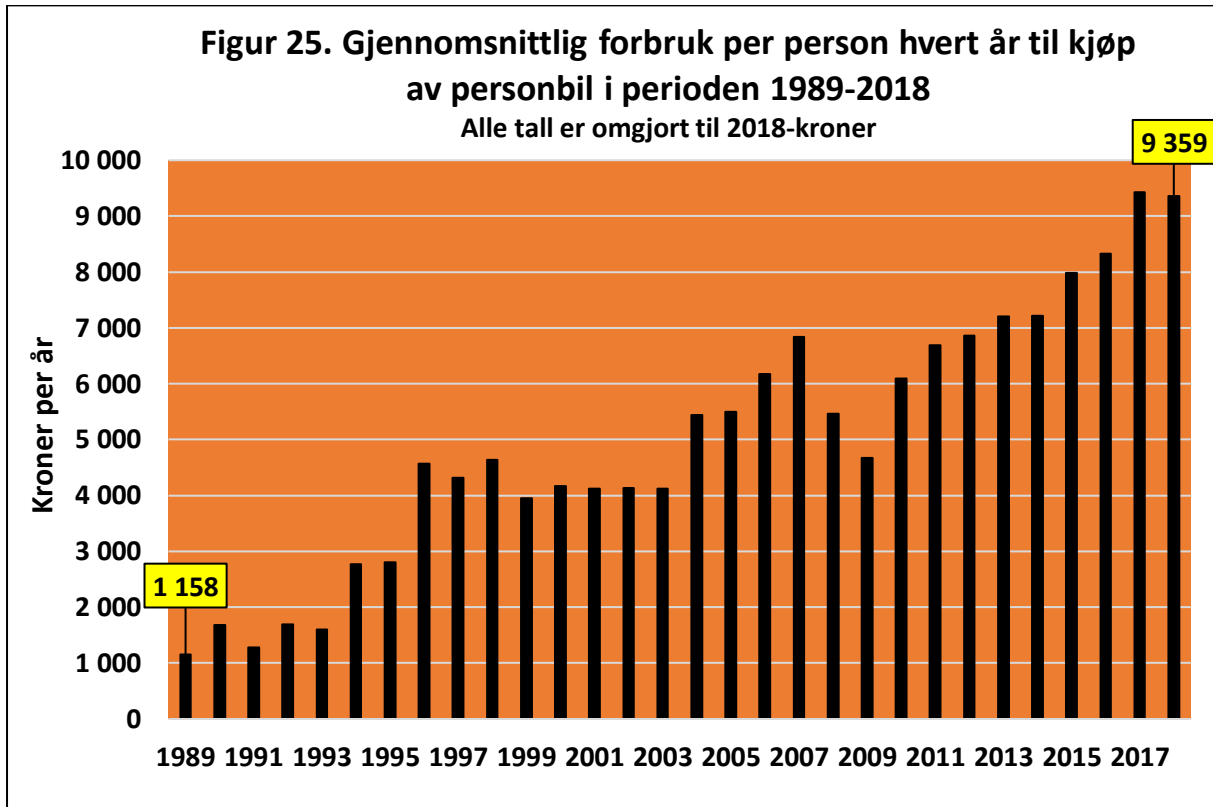
<sup>42</sup> <https://www.ssb.no/familie/>

Vi nettoimporterer imidlertid ikke bare nesten 4 ganger så mange biler i 2018 som i 1989. Verdien av bilene viser at vi kjøper stadig dyrere biler. Dette illustrerer vi i figur 24 under. Omgjort til 2018-kroner økte samlet netto importverdi fra 4 958 millioner kroner i 1989 til 49 732 millioner kroner. Verdien av de nettoimporterte personbilene er dermed *ti-doblet*, selv når vi regner kostnaden om til kroneverdien i 2018.



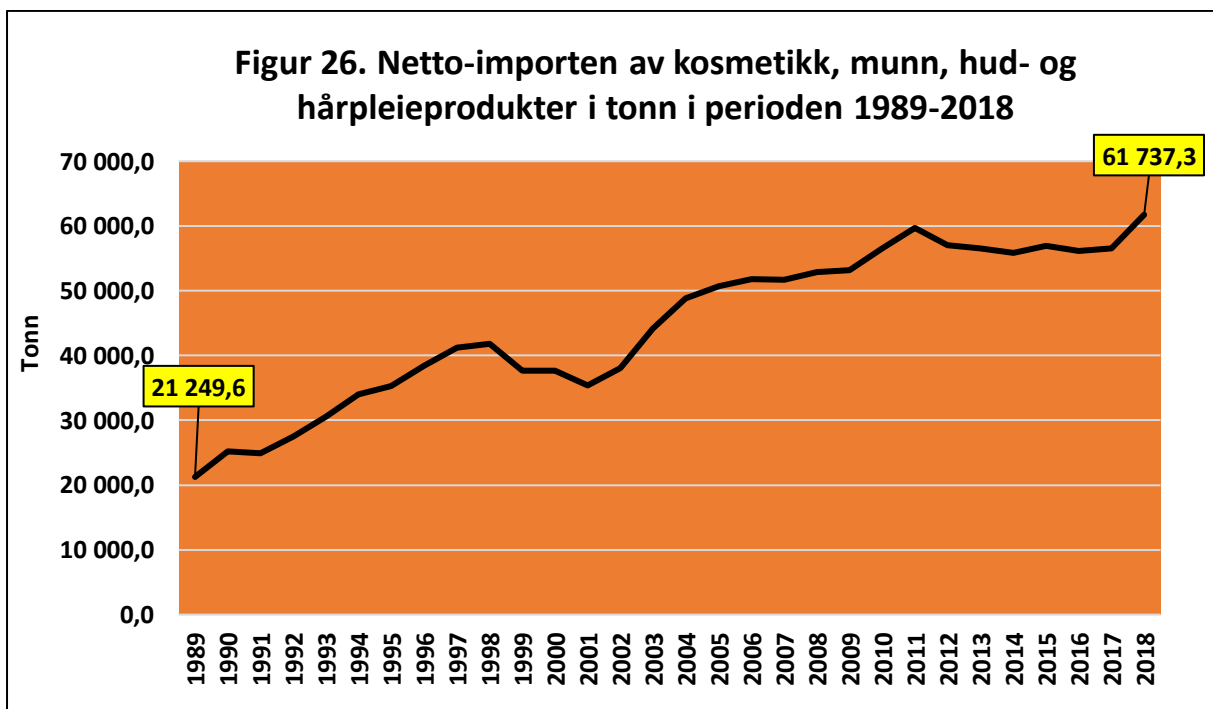
Kilde: SSBs Statistikkbank, Utenrikshandel med varer, import/eksport, Tabell: 08801, (Verdi (Kr.) Varegruppene: fra og med 87032101 til og med 87033309, fra og med 87034001 til og med 87039009.

Figur 25 under viser at Kari og Ola brukte mer enn 8 ganger så mye på anskaffelse av bil i 2018 som i 1989, når vi regner om forbruket til kroneverdien i 2018 for alle år.

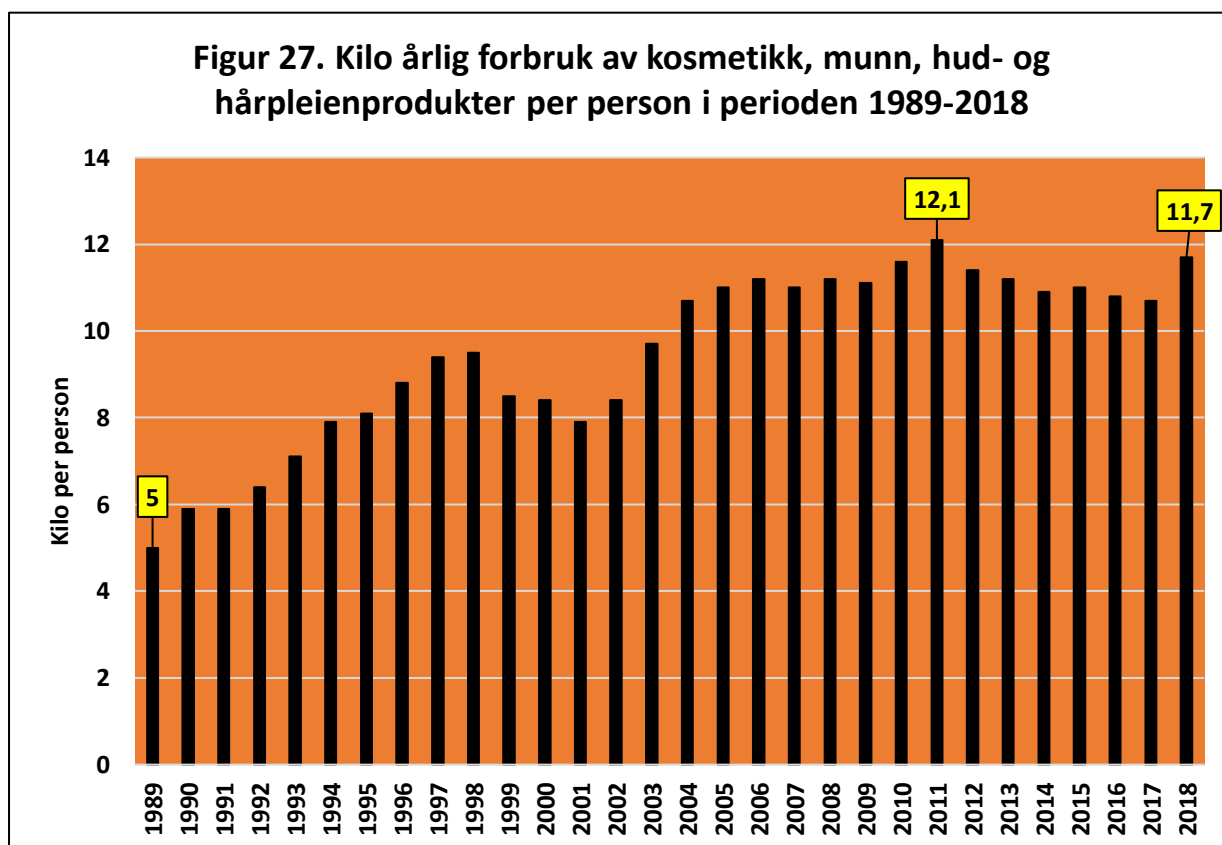


### 13 – DOBBELT SÅ MYE KOSMETIKK/HUD- OG HÅRPLEIEPRODUKTER PER PERSON

I figur 26 under viser vi at Norge i 2018 nettoimporterte nesten tre ganger så mye kosmetikk, hud- og hårpleieprodukter som i 1989, og økte mengden fra 21 250 tonn til 61 737 tonn.



Figur 27 under viser hvor mange kilo dette utgjør for hver av oss i gjennomsnitt hvert år i samme periode. En familie på fire brukte i 2018 – gjennomsnittlig ca. 47 kilo slike produkter. De siste ti årene har hver og en av oss brukt mer enn 112 kilo hud og hårprodukter, en familie på 4 har brukt 450 kilo. Fortsetter forbruket slik, vil hver og en av oss i løpet av livet ha spylt ned 968 kilo – eller bortimot ett tonn hud- og hårprodukter.<sup>43</sup> Etter en liten nedgang i perioden 2012-2017, noe som kanskje kunne tyde på en økende bevissthet rundt forbruket av slike produkter, økte forbruket i 2018. Også her må vi legge til at vi også kjøper slike produkter i forbindelse med feriereiser, grensehandel og netthandel fra utenlandske nettbutikker. Slik at forbruket er høyere.



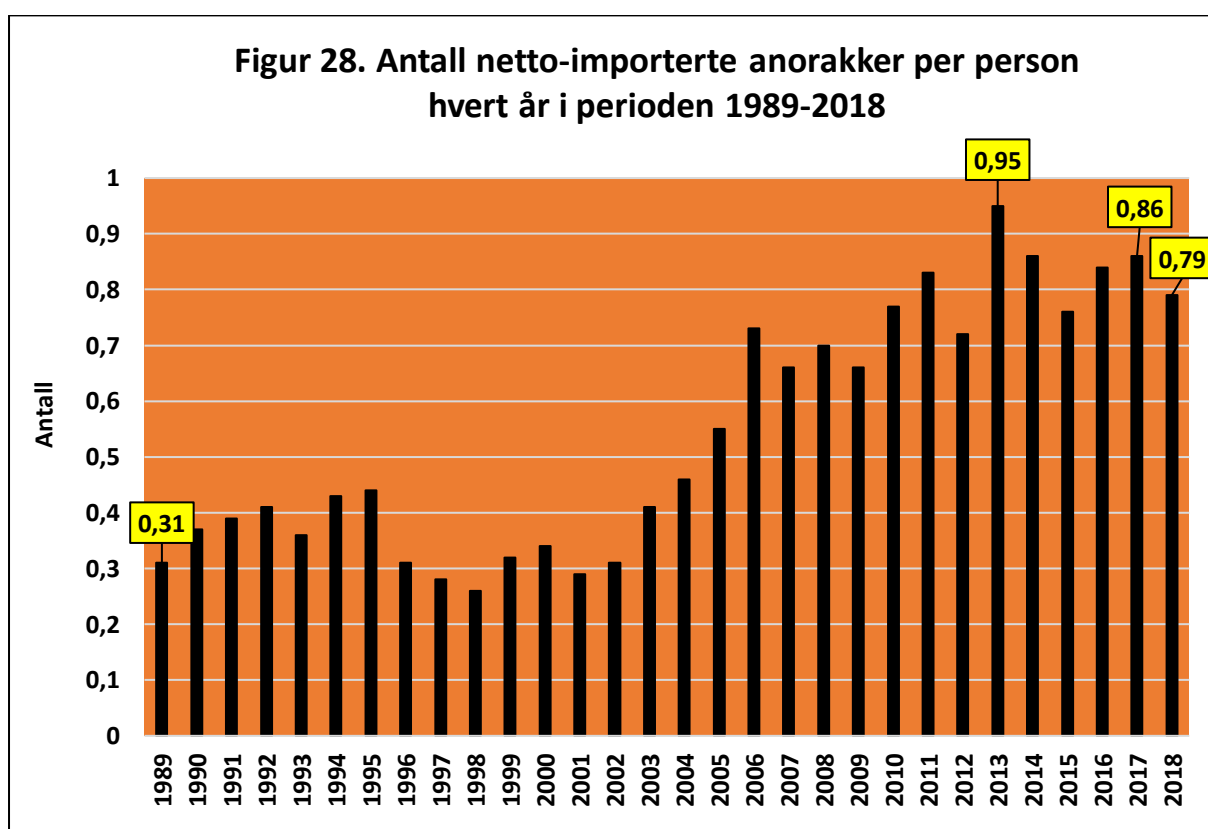
Kilde: SSBs Statistikkbank, Utenrikshandel med varer, import/eksport, Tabell: 08801, (Mengde m1=kg)  
Varegruppene: fra og med 33029010 til og med 33073000, 33079000 og 34011110, 34011910, fra og med 34012020 til og med 34022011.

<sup>43</sup> Gjennomsnittlig levealder i 2018 var 82,75 år for kvinner og menn. SSB: Kvinner 84,49 år, menn 81 år.

## 14 – 65 ANORAKKER I LØPET AV LIVET

I 2018 nettoimporterte Norge over 4,5 millioner anorakker, noe som er 3,4 ganger så mange anorakker per år som i 1989. Det vil si en økning fra 1 321 024 anorakker i 1989 til 4 172 382 anorakker i 2018.<sup>44</sup>

Figur 28 under viser at Kari og Ola i gjennomsnitt har kjøpt 8 nye anorakker de 10 siste årene - med andre ord har vi kjøpt ny anorakk nesten hvert år. Det betyr at en familie på fire i gjennomsnitt har kjøpt 32 nye anorakker de siste ti årene. Det fyller godt opp i skapet i tillegg til alle andre ytterjakker til sommer, høst, vinter og vår. I tillegg kommer de jakkene vi kjøper via utenlandske nettsider, på grensen og i utlandet.



Kilde: SSBs Statistikkbank, Utenrikshandel med varer, import/eksport, Tabell: 08801, (Mengde m2=stykk)  
Varegruppene: fra og med 62019100 til og med 62019900, fra og med 62029200 til og med 62029900.

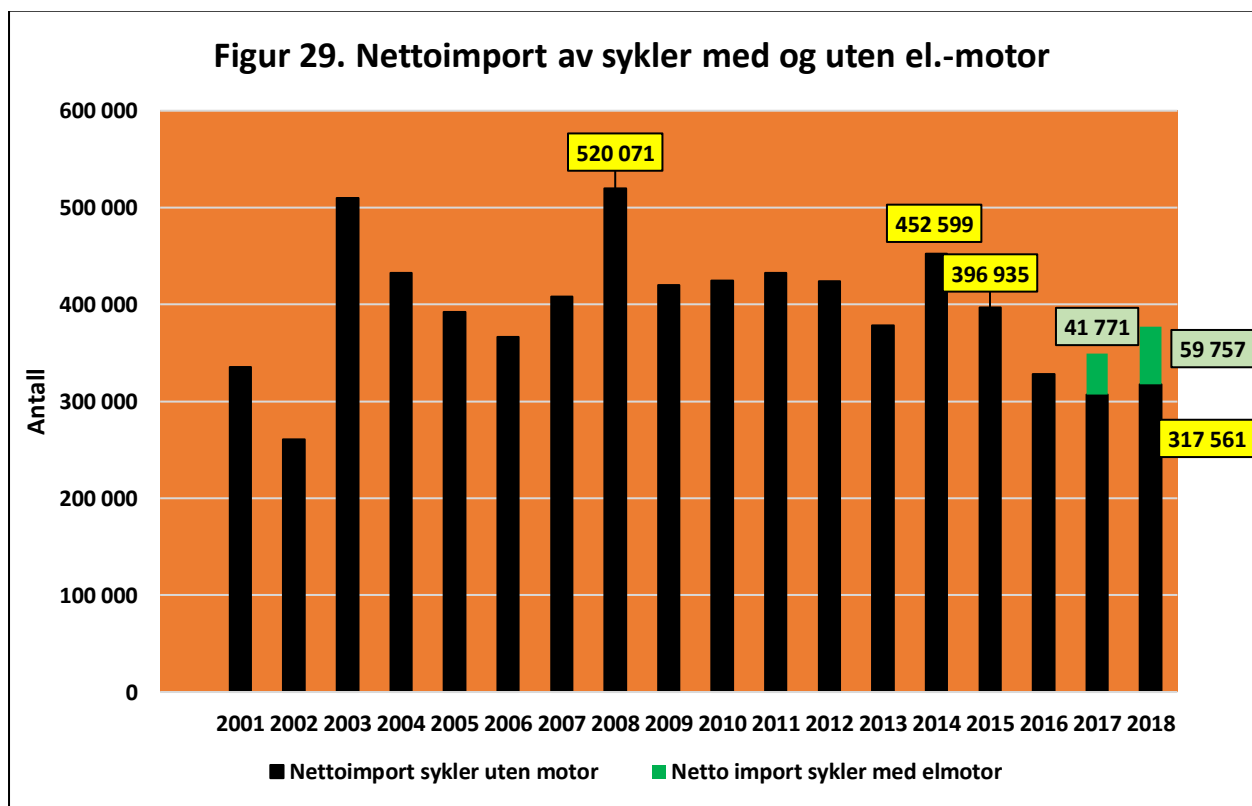
Vi gjør også her et lite regne-eksempel, og ser hvor mange anorakker vi i gjennomsnitt vil kjøpe om vi fortsetter det samme kjøps-mønsteret som i 2018 og oppnår gjennomsnittlig levealder i 2018 på 82,75 år. Da vil vi i løpet av livet kjøpe 65 nye anorakker. (Se figur 18 på side 29.)

<sup>44</sup> Kilde: SSB, Tabell 08801, fra og med varenummer 62019100 – til og med varenummer 62029900

Figuren 27 viser at vårt forbruk av anorakker har svingt en del de siste årene, og at forbruket er lavere i 2018 enn de to foregående årene – og at toppåret var i 2013. Men også for anorakker må vi legge til netthandel fra utlandet, grensehandel og kjøp på feriereiser.

## 15 – SALGET AV SYKLER FALLER MEN EL-SYKLER ØKER

Som vi ser i figur 29 under, har salget av vanlige sykler gått nedover de senere årene. Derfor er det gledelig å se at el-sykkelsalget er økende. Vi ser at nye produkter som kan øke miljøvennlig transporten øker. Det samme ser vi for el-biler.



## 16 – OPPSUMMERING

I denne rapporten er vår hovedkilde importstatistikken til Statistisk sentralbyrå. Tallene viser at veksten i import har flatet ut og for mange varer er forbruket på vei ned. Samtidig har Virke beregnet at disse import-tallene viser om lag 11 prosent lavere forbruk enn det reelle. Det skyldes at netthandel under 350 kroner samt grensehandel og kjøp i forbindelse med utenlandsferier ikke er inkludert i importstatistikken. Alle disse tre faktorene har økt i omfang de senere årene, noe som betyr at den reelle nedgangen ikke er så stor som våre funn viser. Og for noen produkter er det derfor ingen nedgang av betydning å spore.

I et bærekrafts-perspektiv er en stopp i forbruksveksten og for noen artikler en nedgang svært gledelig, men det er verdt å merke seg at vi fortsatt befinner oss på et svært høyt forbruksnivå.

FNs nyeste klimarapport «IPCC Special Report on Global Warming of 1.5°C»,<sup>45</sup> sier vi må gå lenger enn «Paris-avtalen», og at to graders oppvarming er langt farligere enn vi har trodd til nå. Målet må ifølge rapporten gå fra to grader til 1,5 grader. Derfor må verdens utslipp halveres de neste 11 årene.

Skal vi klare en slik reduksjon i klimagassutslippene, må forbruket reduseres betydelig mer enn vi har sett de senere årene. Det stiller store krav både til den norske stat, men også til oss forbrukere.

Siden 1990 (som er FNs referanseår) har Kari og Ola doblet det gjennomsnittlige forbruket per person, og vi bruker betydelig mer enn for eksempel svenskene. Vi må derfor tilbake til 1990-nivået i løpet av de neste 11 årene. Det innebærer blant annet at vi må halvere antall klær vi kjøper, redusere mengden møbler til nesten en fjerdedel, mer enn halvere mengden vesker og koffertar, og vi må mer enn halvere vårt forbruk av kosmetikk, hud- og hårpleieprodukter.

Når det gjelder vårt forbruk av mobiler og TV-apparater, må dette reduseres enormt, hvis vi skal klare å stabilisere et forbruk på 1990-nivå. I dag skifter vi mobil 44 ganger oftere enn i 1990, og kjøper ny TV mer enn 30 ganger så ofte. I tillegg må vi bruke bilene våre minst 3,5 ganger så lenge som i dag, før vi skifter dem ut.

Forbruksveksten flater ut, men er fortsatt langt over bærekraftig nivå. Vi har kort tid på å omstille oss, så arbeidet må starte umiddelbart.

---

<sup>45</sup> <https://unfccc.int/topics/science/workstreams/cooperation-with-the-ipcc/ipcc-special-report-on-global-warming-of-15-degc>



## VEDLEGG 1 – Nordmenns netthandel, grensehandel og kjøp ved utenlandsreiser

